

Självständigt arbete (15 hp)

Författare		Program/Kurs	
Maj. Mårten Mölgård		HSU14-16/HSU 9	
Handledare		Antal ord: 15 827	
Prof. Robert Egnell	Beteckning	Kurskod	
		2HU033	
KULMINATION I EN COIN-KONTEXT – EN BEGREPPSANALYS			
<u>Sammanfattning:</u>			
<p>När Carl von Clausewitz och andra militärteoretiker har skrivit om och diskuterat runt fenomenet kulmination har det främst varit utifrån ett perspektiv kopplat till reguljär krigföring. Bakgrundsforskning inför uppsatsen har kommit fram till att man i studier i USA påvisat att begreppet kan tillämpas i andra typer av krig och konflikter. Det har dock inte gått att finna någon studie om hur fenomenet ska förstås i en <i>counterinsurgency</i>-kontext och det är denna lucka uppsatsen försöker fylla.</p> <p>Syftet med undersökningen är att försöka tydliggöra innebörden av kulmination och få en ökad förståelse för fenomenet, genom att kartlägga möjligheter och begränsningar avseende nyttjandet av begreppet inom ramen för <i>counterinsurgency</i>.</p> <p>Resultatet av undersökningen påvisar att för att förstå kulmination i en COIN-kontext på operativ och strategisk nivå så måste de tre aspekterna militär, politisk och ekonomisk-utveckling vara en integrerad del av insatsen. Dessa tre måste utvecklas parallellt över tid och görs inte detta finns det risk att operationen blir obalanserad och kulmination kan uppstå. Vidare visar undersökningen vikt av de moraliska faktorerna i form av en gemensam målsättning och en vilja att avdela resurser och tid för att nå målen. Det har även påvisats att rummet troligtvis är globalt och att det särskilt i en modern COIN-operation är viktigt att utbilda de inhemska säkerhetsstyrkorna.</p>			
<u>Nyckelord:</u>			
Kulmination, kulminationspunkt, <i>Counterinsurgency</i> , COIN, Frankrike, Algeriet, NATO, ISAF, Afghanistan			

Innehållsförteckning

1. INLEDNING OCH PROBLEMFÖRMULERING	3
1.1 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	4
1.2 FORSKNINGSLÄGE	4
1.3 METOD	5
1.3.1 Val av metod	5
1.3.2 Validitet och reliabilitet	7
1.4 KÄLLOR OCH KÄLLKRITIK	7
1.5 DISPOSITION	8
2. TEORI	8
2.1 CLAUSEWITZ SYN PÅ BEGREPPET KULMINATION	8
2.2 MICHAEL I. HANDELS SYN PÅ BEGREPPET KULMINATION	10
2.3 MOSHE KRESS' SYN PÅ BEGREPPET KULMINATION	10
2.4 MILAN VEGOS SYN PÅ BEGREPPET KULMINATION	11
2.5 TEORETISKT RAMVERK	13
3. FALLSTUDIE	14
3.1 BESKRIVNING AV COUNTERINSURGENCY	14
3.2 FRANKRIKES KRIG I ALGERIET 1954-1962	18
3.2.1 Fysiska faktorer	20
3.2.2 Moraliska faktorer	20
3.2.3 Tid	21
3.2.4 Rum	22
3.2.5 Slutsatser	23
3.3 NATO:S OPERATION I AFGHANISTAN 2003-2014	24
3.3.1 Fysiska faktorer	25
3.3.2 Moraliska faktorer	26
3.3.3 Tid	27
3.3.4 Rum	28
3.3.5 Slutsatser	29
4. DISKUSSION OCH AVSLUTNING	30
4.1 FÖRSLAG PÅ FORTSATT FORSKNING	33
5. LITTERATUR- OCH REFERENSFÖRTECKNING	33
5.1 LITTERATUR	33
5.2 RAPPORTER, ARTIKLAR, ANDRA KÄLLOR	35
5.3 ELEKTRONISKA KÄLLOR	36

1. Inledning och problemformulering

När Carl von Clausewitz och andra militärteoretiker har skrivit om och diskuterat runt fenomenet kulmination¹ har det främst varit utifrån ett perspektiv kopplat till reguljärt krig. Bakgrundsforskning inför uppsatsen har kommit fram till att man i studier i USA påvisat att begreppet kan tillämpas i andra typer av krig och konflikter.² Det har dock inte gått att finna någon studie om hur fenomenet ska förstås i en *counterinsurgency*³-(COIN)-kontext och det är denna lucka som uppsatsen ska försöka fylla.

Kulmination i den militära kontexten är ett relativt vanligt, men samtidigt något anonymt militärteoretiskt begrepp.⁴ Det har varit och är en del av många militära doktriner ända sedan Clausewitz skrev om och diskuterade begreppet för första gången i sin bok *Om kriget* som utkom 1832.⁵ Kulmination kopplas ofta till teorier om anfall, förhållandet mellan anfall och försvar samt anfallets avtagande kraft. Detta gör att fenomenet påverkar planläggningen och genomförandet av operationer.

Militära operationer, särskilt offensiva, kan riskera att tappa kraft och de målsättningar som finns för operationen kan bli svåra att uppnå. Operationen kan sägas nå sin högsta nivå där den kulminerar för att sedan avta i kraft. Fortsätter operationen bortom denna kulminationspunkt finns risk att operationen slutar i ett misslyckande. Därför är identifieringen av den egna och motståndarens kulminationspunkt en av de viktigaste och kanske den svåraste uppgiften som en befälhavare har.

De konflikttyper som har dominerat sedan andra världskriget är lågintensiva krig och inomstatliga uppror. Detta hävdar David Martin Jones och M. L. R. i sin artikel "Whose Hearts and Whose Minds?"⁶ För att möta denna typ av konflikter används olika *counterinsurgency*-tekniker. Dagens COIN-operationer karaktäriseras som mer allomfattande där det militära bidraget tillsammans med politiska, ekonomiska och sociala medel utgör den operativa designen. Detta medför att det troligtvis blir betydligt svårare att identifiera den egna och motståndarens kulminationspunkt. Vilka problem och möjligheter finns det med begreppet när det nyttjas i en operation som inte bara omfattar det militära maktmedlet? Hur ska fenomenet kulmination förstås i en COIN-kontext?

¹ Kulmination: "In generic terms, a culmination can be understood as a point in terms of space and time reached by the attacker or the defender, after which his stated objectives cannot be accomplished and continued effort to reach them will significantly increase the chances of failure or even defeat". Se vidare kapitel 2 för en djupare diskussion.

Vego, Milan. *Joint Operational Warfare*. 2 uppl. Newport: U.S. Naval War College, 2009, VII-74.

² Pappilla, Ove. *Begreppet kulmination – från Clausewitz till moderna doktriner*. Inträdesanförande i KKRVA avd. I den 9 juli 2010, nr 3 juli/september 2011. 36-46.

³ *Counterinsurgency (COIN)*: Alla militära, polisiära, paramilitära, politiska, ekonomiska, psykologiska och civila medel som nyttjas i en strategi för att slå ner ett uppror samtidigt som myndigheterna försöker ta itu med de bakomliggande orsakerna. Se vidare kapitel 3 för en djupare diskussion.

British Army. *British Army Field Manual*, vol. 1, part 10, *Counter Insurgency*, 2009, 1-6.

⁴ Pappilla. *Begreppet kulmination*. 36.

⁵ Ibid.

⁶ Jones, D. Martin, Smith, M. (2010). "Whose Hearts and Whose Minds? The Curious Case of Global Counter-Insurgency", *Journal of Strategic Studies*, 33:1, 81-82.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med undersökningen är att tydliggöra innebörden av kulmination och få en ökad förståelse för fenomenet, genom att kartlägga möjligheter och begränsningar avseende nyttjandet av begreppet inom ramen för *counterinsurgency*.

Utifrån resonemanget avseende problemformuleringen och syftet med undersökningen formuleras följande specifika frågeställning:

- *Hur kan begreppet kulmination förstås i en COIN-kontext?*

För att underlätta besvarandet av den specifika frågeställningen används två stödfrågor i undersökningen:

1. Vad karakteriserar begreppet kulmination i en militär kontext?
2. Vad karakteriserar en COIN-strategi?

1.2 Forskningsläge

Bakgrundsforskningen inför uppsatsen genomfördes som litteraturstudier, sökning i olika databaser efter artiklar, rapporter och uppsatser som avhandlar kulmination kopplat till en COIN-kontext. Nedan följer en redogörelse av resultatet.

Enda sedan Clausewitz skrev om begreppet kulmination i sin bok *Om kriget* har ett antal författare, såsom Milan Vego och Michael I Handel, ägnat fenomenet uppmärksamhet. Litteraturundersökningen har visat att det är endast Vego som till viss del kopplar begreppet till COIN eller lågintensiva konflikter.⁷ Denne menar att innebörden av begreppet i dessa typer av konflikter är betydligt mer mångfacetterad och därmed svårare att tillämpa.⁸ En av orsakerna till detta är enligt Vego att avståndet mellan den strategiska och taktiska nivån är betydligt kortare än i konventionellt krig.⁹ Sökning har även gjorts i utländska och svenska doktriner. Begreppet förekommer speciellt utomlands men inget har hittats där fenomenet kopplas till en COIN-kontext. I övrigt har inte litteratur-sökningen givit några träffar på författare som avhandlar kulmination i en COIN-kontext.

Sökning i internationella databaser, exempelvis Google Scholar och Taylor & Francis, ger ett stort antal artiklar och uppsatser som avhandlar kulmination och kulminationspunkt. De sökord som har använts är: kulmination, kulminationspunkt, culminating, culmination och culminating point of victory. Två artiklar hittades som avhandlade kulmination kopplat till COIN, nämligen Christopher Griffins ”From Limited War to Limited Victory: Clausewitz and Allied Strategy in Afghanistan”¹⁰ och artikeln ”Clausewitz and Low-Intensity Conflict” skriven av Stuart Kinross.¹¹

Bakgrundsforskningen har visat att det verkar finnas en kunskapslucka avseende hur kulmination ska förstås i en COIN-kontext, vilken uppsatsen alltså försöker fylla.

⁷ Vego. *Joint Operational Warfare*. VII-91.

⁸ Ibid.

⁹ Ibid.

¹⁰ Griffin, Christopher. (2014). ”From Limited War to Limited Victory: Clausewitz and Allied Strategy in Afghanistan”. *Contemporary Security Policy*, 35:3, 446-467.

¹¹ Kinross, Stuart. (2004). ”Clausewitz and Low Intensity Conflict”. *Journal of Strategic Studies*, 27:1, 35-58.

1.3 Metod

1.3.1 Val av metod

Uppsatsens problemformulering och frågeställning kommer att besvaras genom att en kvalitativ ansats används som med stöd av ett framtaget teoretiskt ramverk appliceras på två fall. Fallen härstammar från en COIN-kontext och utgörs av Frankrikes krig i Algeriet 1954-1962 och NATO:s ISAF-operation i Afghanistan. För att läsaren ska förstå COIN-kontexten kommer denna typ av krigföring redovisas i inledningen av kapitel 3. Det skulle kunna gå att använda en kvantitativ metod där alla eller ett stort antal COIN-operationer studerades utifrån ett antal operationaliserade indikatorer som sedan behandlades statistiskt varpå resultatet sattes in i ett större sammanhang.¹² Då undersökningens syfte är att öka förståelsen krävs dock en mer djupgående tolkning som sätter in begreppet i en helhet som gör att vi kan förstå vilken mening eller betydelse kulmination har.¹³ En kvalitativ metodik ger en fylligare och mer detaljerad beskrivning av hur fenomenet uppträder i den aktuella kontexten.¹⁴ Detta är motivet till att författaren anser att en kvalitativ metod är lämplig för att kunna besvara uppsatsens problemformulering och frågeställning.

Undersökningen genomförs som en litteraturstudie där empirin utgörs av böcker, rapporter och artiklar som bearbetas med textanalys och det framtagna teoretiska ramverket. För att stödja litteraturen skulle intervjuer eller enkäter med öppna svar kunna nyttjas för att ge en bredare och djupare bild av fallen. I det historiska fallet är inte detta möjligt då de ledande politiker och militärer som ansvarade för operationen troligtvis inte finns kvar i livet. Avseende det moderna fallet skulle denna teknik kunnat nyttjas. Problemet är att de som var ansvariga för operationen är höga utländska politiker och militärer och tiden för undersökningen inte räcker till för att kunna kontakta, intervjua och bearbeta det framkomna materialet varför detta har valts bort. Nedan genomförs en djupare redovisning av metoden samt valda fall.

För att genomföra analysen på ett strukturerat och systematiskt sätt kommer inledningsvis ett teoretiskt ramverk tas fram som appliceras på de valda fallen. För att ha en grund att utgå från kommer en argumentationsanalys genomföras på begreppet kulmination utifrån fyra militärteoretikers syn på fenomenet. Först kommer teoretikernas texter analyseras enskilt för att systematisera, klargöra tankestrukturen och lyfta fram det väsentligaste.¹⁵ Då Clausewitz var den förste som skrev om och teoretiserade runt fenomenet utgör denna teori grunden.¹⁶ För att förstärka och tydliggöra vilka faktorer som påverkar uppkomsten av kulmination analyseras ytterligare tre teoretikers syn på begreppet. Undersökningen skulle kunna bygga enbart på Clausewitz teori då de övriga har denna som grund. Fördelen med att förstärka grundteorin är att övriga tre har utvecklat den, gjort den bredare och framförallt givit begreppet en modernare tolkning. När tankegångarna hos de enskilda teoretikerna är klarlagda ska de gemensamma faktorer som återfinns hos samtliga eller huvuddelen rörande kulmination tas fram. För att faktorerna ska kunna nyttjas i ramverket kan de behöva preciseras. Varje teoretikers syn på fenomenet redovisas i kapitel 2.

Det teoretiska ramverket är en syntes av militärteoretikernas syn på fenomenet kulmination och består av fyra faktorer. Dessa är moraliska och fysiska faktorer samt tid och rum och

¹² Esaiasson, Peter, Giljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Wängnerud, Lena. *Metodpraktikan*. Stockholm: Norstedts Juridik AB, 2002, 69-72.

¹³ Esaiasson m.fl. *Metodpraktikan*. 72.

¹⁴ Ibid. 76.

¹⁵ Ibid. 234.

¹⁶ Pappilla. *Begreppet kulmination*. 36.

framtagningen redovisas mer detaljerat i kapitel 2. Faktorerna utgör den operationella definitionen av kulmination, då de beskriver och anger vilka operationer som ska utföras eller preciserade kriterier som ska vara uppfyllda för att ett empiriskt fenomen ska falla in under begreppet.¹⁷ Fördelen med att ge fenomenet en operationell innebörd är att begreppet preciseras och analysen blir mer strukturerad.¹⁸ Vidare underlättas planerandet och insamlingen av det empiriska materialet.¹⁹

Syftet med analysen är att försöka öka förståelsen av fenomenet kulmination i en COIN-kontext och detta har påverkat valet av fall. Genom att välja fall med stor variation kan fenomenet visa på det unika i varje enskilt fall men det går även att observera likheter och olikheter mellan fallen.²⁰ Fördelen med detta val är att det ger en bred förståelse av hur fenomenet uppträder i olika COIN-kontexter. Val av fall skulle kunna göras så smalt som möjligt för att därigenom erhålla en djupare förståelse för fenomenet i en typ av COIN-operation eller en viss tidsepok. En tredje valmöjlighet rörande undersökningens fall är att ta fram en lyckad och en misslyckad operation och utifrån det teoretiska ramverket försöka analysera vilken inflytelse kulmination hade på utgången. Då syftet med uppsatsen är att öka förståelsen för begreppet i en allmän COIN-kontext anser författaren att så stor variation som möjligt mellan fallen är att föredra. Bägge fallen beskrivs utförligare i kapitel 3.

Det historiska fallet är Frankrikes krig i Algeriet 1954-1962. Förutom sin historiska betydelse är fallet ett exempel på när ett land försöker slå ner ett inhemskt uppror då huvuddelen av Algeriet betraktades som en integrerad del av Frankrike vid tidpunkten för kriget.²¹ Vidare att konflikten utspelade sig i Afrika som ger en bra kontrast till det moderna fallet. Ett annat historiskt fall som skulle kunnat ha studerats är briterernas intervention på Malackahalvön 1948-1960. Eftersom denna konflikt, precis som det moderna fallet, utspelade sig i Asien ger det större variation om de valda fallen är placerade i olika geografiska områden. Detta gör att författaren anser att det valda historiska fallet passar väl in i undersökningen.

Som kontrast till det historiska valet utgör NATO:s ISAF-operation i Afghanistan ett exempel på ett modernt fall. Operationen genomfördes av en internationell organisation bestående av en koalition av länder vilket är en bra motpol till det historiska fallet där endast en nation var involverad. Interventionen skedde på inbjudan av ett annat land vilket även detta skiljer sig åt från Frankrikes krig i Algeriet. Dessa är motiven till att författaren anser att NATO:s ISAF-operation utgör ett bra modernt fall.

Efter att det teoretiska ramverket har applicerats på fallen och analysen är genomförd kommer slutligen resultatet att utvecklas till ett närmare och mer preciserat svar på undersökningens problemformulering och frågeställning. Detta görs i kapitel 4 genom en diskussion rörande de resultat och slutsatser som framkommit under undersökningens genomförande. Detta för att försöka öka förståelsen för begreppet kulmination i en COIN-kontext.

¹⁷ Bjereld, Ulf, Demker, Marie, Hinnfors, Jonas. *Varför vetenskap?* 3 uppl. Lund: Studentlitteratur AB, 2009, 111-112.

¹⁸ Esaiasson, m.fl. *Metodpraktikan*. 46.

¹⁹ *Ibid.* 46.

²⁰ *Ibid.* 57.

²¹ Horne, Alistair. *A Savage War of Peace*. 4 uppl. New York: New York Review of Books, 2006, 32.

1.3.2 Validitet och reliabilitet

Samtliga teoretiker lyfter fram faktorerna styrka, tid och rum som väsentliga för att fenomenet kulmination uppstår. Vid framtagandet av det teoretiska ramverket delades faktorn styrka upp i moraliska och fysiska faktorer. Även dessa två begrepp framhålls av teoretikerna som viktiga komponenter i att fenomenet uppträder. Detta gör att den teoretiska definitionen stämmer väl överens med den operationella som används i det teoretiska ramverket. Fördelen är att när själva analysen genomförs minskar risken för systematiska fel mellan teori och praktik och undersökningen har en god begreppsvaliditet.²²

För att öka överensstämmelsen mellan teori och praktik i det teoretiska ramverket kan en jämförelse eller kopiering av andra forskares teoretiska ramverk eller operationalisering göras.²³ Efter framtagandet av det teoretiska ramverket inför den här undersökningen har en jämförelse gjorts med Christer Mårtenssons operationalisering i dennes uppsats *Kulminationpunkt främst en logistikers ansvar?*²⁴ Här utgår Mårtensson från Clausewitz teori om kulmination som sedan förstärks med ett antal teoretiker samt doktriner. Skillnaden är att denna undersökning bygger på fler teoretiker och inga doktriner. Trots skillnaden kommer båda de teoretiska ramverken fram till samma grundläggande faktorer som påverkar kulmination. Detta anser författaren ytterligare stärker begreppsvaliditeten hos denna undersökning.

Undersökningen är en litteraturstudie vilket gör att författaren hela tiden kan gå tillbaka och kontrollera sina resultat samt att flera olika källor används vilket är en bra motverkan mot att fel uppstår i analysen.²⁵ Detta tillsammans med att material, metod, teori, teoretiskt ramverk och empiri redovisas öppet för att skapa transparens så att undersökningen kan återupprepas ger en godtagbar reliabilitet.²⁶

De studerade militärteoretikernas uppfattning om de faktorer som påverkar kulmination stämmer väl överens med det teoretiska ramverket, vilket ger en god begreppsvaliditet. Detta tillsammans med godtagbar reliabilitet anser författaren ger undersökningen en god resultatvaliditet.

1.4 Källor och källkritik

Materialet till det historiska fallet utgörs främst av litteratur i form av böcker. Detta gör att uppsatsens material enbart bygger på sekundära källor, men samtliga böcker bygger på officiella handlingar och dokument. För att skapa en så heltäckande bild som möjligt av händelsen har material valts från olika tidsepoker. Ett par av böckerna är skrivna ett par år efter kriget vilket ger ett nära tidssamband.²⁷ För att komplettera den historiska bilden och ge ett perspektiv som bygger på material som tidigare varit sekretessbelagt har ett antal modernare skildringar valts. Det skulle kunna uppstå ett problem med tratering då samtliga författare har tolkat officiella dokument och handlingar.²⁸ För att motverka detta har material från flera olika källor och tidsepoker använts.

²² Esaiasson, m.fl. *Metodpraktikan*. 61-63.

²³ Ibid. 64.

²⁴ Mårtensson, Christer. *Kulminationpunkt främst en logistikers ansvar?* Försvvarshögskolan: C-uppsats, 2006-06-19.

²⁵ Esaiasson, m.fl. *Metodpraktikan*. 67-68.

²⁶ Ibid. 69.

²⁷ Thuren, Torsten. *Källkritik*. 3 uppl. Stockholm: Liber AB, 2013, 7.

²⁸ Thuren. *Källkritik*. 45.

Material som behandlar det moderna fallet är omfattande. Här har det varit svårt att välja ut vilket material som är representativt. Analysen har utgått från en NATO-rapport skriven av RAND Corporation som tillsammans med andra officiella handlingar behandlar *counterinsurgency*-operationen i Afghanistan.²⁹ För att komplettera och till viss del ge ett annat perspektiv har även böcker och artiklar som inte har utgivits av NATO inkluderats. På detta sätt anser författaren att främst risken för tendens motverkats.³⁰

Dessa källor kommer att kompletteras med annan litteratur samt artiklar, uppsatser och rapporter och utgör det underlag som har valts ut. Det finns en stor mängd källor att hämta material ur men allt kan inte tas med och ett urval måste göras.

1.5 Disposition

Kapitel 2 inleds med en redogörelse av hur de valda militärteoretikerna skriver och diskuterar runt fenomenet kulmination. Därefter sammanställs de gemensamma faktorerna hos teoretikerna som påverkar fenomenet. Slutligen tas ett teoretiskt ramverk som stöd för analysen fram och därmed besvaras stödfråga ett.

Kapitel 3 inleds med en beskrivning av vad som karaktäriserar en COIN-strategi i syfte att ge läsaren en förståelse för denna typ av operation och svara på stödfråga två. Därefter redovisas själva uppsatsens analys genom att det teoretiska ramverket appliceras på de utvalda fallen och slutsatser redovisas.

I uppsatsens kapitel 4 genomförs en summerande diskussion kring de slutsatser som framkommit ur analysen och hur dessa kan användas för att ge svar på undersökningens frågeställning och problemformulering. Här finns även förslag på eventuell fortsatt forskning.

I uppsatsens kapitel 5 återfinns de källor som använts i arbetet med uppsatsen.

2. Teori

I detta kapitel kommer fyra militärteoretikers beskrivning och förståelse av fenomenet kulmination att redovisas. Syftet med den här delen av uppsatsen är att svara på frågeställningen ”Vad karaktäriserar begreppet kulmination i en militär kontext?” och skapa ett analysverktyg som därmed utgör en grund inför själva analysarbetet i kapitel 3. Det problematiska blir att fastslå varje militärteoretikers beskrivning och förståelse av fenomenet eftersom det inte klart och tydligt framgår av deras texter. Hela uppsatsen är en tolkning av hur begreppet kan förstås i en särskild kontext, så även denna del är en tolkning av respektive teoretikers syn på fenomenet.

2.1 Clausewitz syn på begreppet kulmination

Clausewitz beskriver i sin bok *Om kriget* två aspekter av kulmination nämligen anfallets och segerns kulminationspunkt.³¹ Förutom dessa två dimensioner diskuterade även Clausewitz fenomenet kopplat till försvar. Han skriver i sjätte boken:

Följer av sig själv att man bara skall utnyttja det så länge man behöver det på

²⁹ Jones, G. Seth. *Counterinsurgency in Afghanistan*, Santa Monica: RAND Corporation, 2008.

³⁰ Thuren. *Källkritik*. 8.

³¹ Clausewitz, von, Carl. *Om kriget*. Stockholm: Bonnier Fakta AB, 1991, 535, 576.

grund av sin svaghet.³²

Så snart en försvarare har byggt upp tillräcklig kraft måste denne eftersträva att övergå till anfall och överge försvaret. Detta innebär att även försvaret har en kulminationspunkt. Clausewitz menade att försvaret var en starkare form av krigföring, men när en försvarare nått överlägsenhet ska denne övergå till anfall för att vinna reella fördelar över angriparen.³³ Det var detta som Clausewitz benämnde som vedergällningens glänsande svärd som är försvarets mest lysande moment.³⁴ Av denna indelning hör försvarets och anfallets kulminationspunkt till den operativa nivån medan segerns kulmination är kopplat till uppfyllande av de strategiska målsättningarna.³⁵

Framgång i ett anfall hävdade Clausewitz är ett resultat av en överlägsenhet i styrka, som skapas av de fysiska och moraliska faktorerna, men denna anfallskraft ebbat ut efter hand. Clausewitz menar att denna förbrukning av kraften bygger på att en angripare vill skaffa sig fördelar som denne kan nyttja vid fredsförhandlingar, men priset är förbrukning av stridskrafterna på ort och ställe. Skulle denna överlägsenhet trots utnötning leda till fred är det till angriparens fördel och syftet är uppnått. Clausewitz hävdar att det finns få strategiska anfall som omedelbart lett till fred. De flesta angrepp har endast kommit till en punkt, där krafterna bara räcker till att upprätta ett försvar och att avvakta fred. Skulle en anfallande befälhavare fortsätta bortom denna punkt finns risk för omslag och motgång. Kraften i denna motgång är ofta mycket starkare än anfallskraften och detta kallas anfallets kulminationspunkt.³⁶

Precis som vid anfall menar Clausewitz att segern är ett resultat av överlägsenhet i fysiska och moraliska krafter men att stridskrafterna under ett fälttåg kommer att möta olika förhållanden som kan stärka eller försvaga dem. De faktorer som stärker den egna sidan är främst de förluster som drabbar motståndaren i form av personal, infrastruktur, förnödenheter, moral och sammanhållning. Samtidigt reduceras den egna kraften i form av egna förluster, längre flanker och underhållslinjer, behov av att besätta territorium och ökat motstånd hos motståndaren samt befolkningen. En kombination av dessa faktorer gör att en angripare kan uppnå överlägsenhet.³⁷

Clausewitz skriver att en överlägsenhet i stridskrafter inte är målet utan själva medlet. Målet är inte att skaffa sig fördelar vad gäller stridskrafternas direkta läge utan i stället vad gäller det fortsatta kriget och framförallt den efterföljande freden. Här gäller det att en befälhavare vet hur långt kriget kan drivas, men inte längre, för då kan kulminationspunkten nås och följas av nederlag. Risk finns att den anfallande styrkan med hjälp av tidigare vunna segrar bärs fram och passerar brytpunkten utan att själva inse det. Därför är det viktigt att försöka fastställa denna punkt vid planläggningen av operationen. Görs inte detta kan en motståndare uppfatta och utnyttja det ogynnsamma läge som angriparen försatt sig i.³⁸

Clausewitz teori kan sammanfattas med att kulminationspunkten finns i form av tre aspekter, nämligen: försvarets, anfallets och segerns kulminationspunkt. Vidare finns denna punkt inom den egna styrkan och hos motståndaren. Därför är det viktigt att försöka identifiera den egna

³² Clausewitz. *Om kriget*. 342.

³³ Ibid. 354.

³⁴ Ibid.

³⁵ Papilla. *Begreppet kulmination*. 37.

³⁶ Clausewitz. *Om kriget*. 535.

³⁷ Ibid. 576-580.

³⁸ Ibid. 580-581, 583.

och motståndarens kulminationspunkt redan vid planläggningen av en operation. Detta för att undvika egen kulmination och att försöka få motståndaren att kulminera. För att undvika egen kulmination måste anfallaren vara så överlägsen att målet uppnås innan kraften har ebbat ut och risk för nederlag uppstår. Alternativet är att ett lägre mål sätts. Kraften är de samman- tagna fysiska och moraliska faktorerna. Kraften påverkas av att ju längre tid som går blir styrkan allt svagare. Även rummet påverkar kraften genom att kraften avlägsnar sig allt mer från centrum och hela tiden försvagas.

2.2 Michael I. Handels syn på begreppet kulmination

Handels uppfattning om kulminationspunkten är att den inte är någon teoretiskt fixerad punkt, utan ett mer dynamiskt fluktuerande område. Dess korrekta identifikation bygger på specifika förhållanden som kan kontinuerligt förändras på slagfältet men även strategiskt.³⁹

Det Handel koncentrerar sig en hel del på är att försöka koppla kulminationspunkten på den högsta operativa och strategiska nivån till en specifik situation eller punkt för att kunna avsluta en konflikt. Dessa två punkter är i grunden nästan identiska då båda berör bedömningen av nuvarande inneboende och framtida kraft, både den egna och motståndarens. Båda punkterna innebär att bestämma sig för att avbryta en aktion för att kunna behålla det som redan har uppnåtts.⁴⁰

Handel menar att det är betydligt lättare att identifiera kulminationspunkten än en punkt som anger övergången från konflikt till fred. För detta krävs en djup förståelse för en dynamisk situation och att kunna förutse trender in i framtiden. Vidare är kulminationspunkten lättare att fastställa för övergången från offensiv till defensiv avgörs enbart av anfallaren. För att avsluta en konflikt krävs emellertid dialog med motståndaren.⁴¹

En annan koppling mellan de två punkterna är att när anfallaren precis står på toppen av sin kulmination, bör denne vara som starkast och i bäst förhandlingsposition gentemot motståndaren och bör då inleda fredsförhandlingar. Detta behöver dock inte inträffa då anfallaren kan segla förbi kulminationspunkten på vägen av sina framgångar och råka i en svår situation. Å andra sidan: även om anfallaren stannar och erbjuder förhandlingar kan motståndaren vara ovillig på grund av sin försvagade position. Denne kanske väljer att vänta tills ett gynnsammare förhandlingsläge uppstår.⁴²

Sammanfattningsvis är Handels syn på det teoretiska begreppet snarlikt det hos Clausewitz. Det som Handel lägger en hel del tyngd på är att koppla fenomenet till att kunna avsluta konflikter, med faktorerna kraft och tid som viktiga parametrar.

2.3 Moshe Kress' syn på begreppet kulmination

Kulmination enligt Kress' teori är nära förknippat med logistisk planering och förtänksamhet. Kress använder begreppet *Operational Reach* vilket innebär en gräns för hur långt en operation kan drivas utifrån logistisk synvinkel. Moshe Kress skriver att de logistiska resurserna i form av förnödenheter, service och underhållsförband som är tillgängliga i ett operationsområde bestämmer i vilken utsträckning i tid och rum logistiken och följaktligen den militära operationen är utförbar.⁴³

³⁹ Handel, I. Michael. *Masters of War*. 3 uppl. London: Frank Cass Publishers, 2001, 184.

⁴⁰ Handel. *Masters of War*. 418.

⁴¹ Ibid. 419-420.

⁴² Ibid. 420.

⁴³ Kress, Moshe. *Operational Logistics*. London: Kluwer Academic Publishers, 2002, 43.

Kress menar vidare att kulmination kan förekomma både hos anfallande och försvarande part. Operativ planering och analys av en situation kan visa att det mest effektiva sättet att nå de operationella målsättningarna är att identifiera motståndarens logistiksystem som *Center of Gravity*. Genom att göra logistiken till ett operativt mål och nyttja vad Kress benämner *counterlogistics* kan motståndaren fås att kulminera.⁴⁴

Moshe Kress har definierat tre faktorer som orsakar främst logistisk kulmination:⁴⁵

- Styrketillväxten till operationsområdet är högre än införsel av logistiska resurser.
- Gränserna för operationsområdet utökas snabbare än vad de logistiska restriktionerna tillåter.
- Konsumtionen av förnödenheter överstiger genomströmningen i det logistiska nätverket.

Denna logistiska kulminationspunkt tillsammans med utnötning (både fysiskt och mentalt) reducerar styrkan hos den stridande enheten och därmed skapas den operationella kulminationspunkten. Kress beskriver det som att den offensiva kraften (accelerationen) övergår till passivitet (fartminskning), detta på grund av fysiska och moraliska faktorer.⁴⁶

Kress uppfattning om kulmination är sammanfattningsvis att begreppet främst är kopplat till logistik men att andra faktorer såsom styrka, fysiska och moraliska faktorer påverkar om fenomenet uppträder eller inte. Vidare menar Kress att kulmination kan uppstå både inom en anfallande och försvarande part och pekar på vikten av att försöka få motståndaren att nå sin kulminationspunkt främst genom att slå mot dennes logistiksystem.⁴⁷ Kress visar även på vikten av harmoni mellan faktorerna tid, rum och styrkor för att undvika att kulminera.

2.4 Milan Vegos syn på begreppet kulmination

Milan Vego beskriver kulmination som en generisk punkt i tid och rum, som passeras antingen av en anfallande eller försvarande part, och att fortsätta bortom detta kan resultera i nederlag samt att uppsatta mål inte nås. Begreppet ska inte tolkas som en fast punkt, utan är mer som ett område av osäkerhet kopplat till tid och rum och ju högre krigföringsnivå desto svårare är det att förutse kulminationspunkten. En orsak till detta är den extrema komplexiteten i balansen mellan de stridande parterna.⁴⁸

Vidare skriver Vego att en kulminationspunkt uppstår när kraften i striden skiftar mellan de två kontrahenterna och sedan börja avta hos den ena sidan. En befälhavare som fortsätter striden bortom kulminationspunkten behöver inte nödvändigtvis misslyckas utan punkten är mer som en varning att risken för en motgång ökar.⁴⁹

En kulminationspunkt kan variera över tiden beroende på handlingar som vidtas av en anfallande eller försvarande part. För att undvika att kulminera för tidigt ska en anfallare inneha högre inneboende kraft både i nuvarande och framtida operationer.⁵⁰

⁴⁴ Kress. *Operational Logistics*. 73.

⁴⁵ Ibid. 87.

⁴⁶ Ibid. 88.

⁴⁷ Ibid. 73, 88.

⁴⁸ Vego. *Joint Operational Warfare*. VII-74.

⁴⁹ Ibid. VII-74.

⁵⁰ Ibid. VII-75.

Vego menar att det som karaktäriserar kulmination är att det kan förekomma i samtliga dimensioner av krigföring: på land, till havs och i luften. Fenomenet är även tillämpligt både på anfallande och försvarande part samt kan uppträda på strategisk, militärstrategisk, operativ och taktisk nivå. Dessa olika nivåer påverkar varandra och kulmination på en nivå kan ha förödande konsekvenser på nästa. Ibland kan det inträffa att kulmination på den taktiska nivån inte bara påverkar den operationella utan kan även ha strategiska implikationer. Kulminationspunkten på operationell och speciellt strategisk nivå är extremt svår att förutse på grund av att många faktorer påverkar fenomenet och att dessa utvecklas under en lång tidsrymd.⁵¹

Vego hävdar att taktisk och operativ kulmination bara kan ske en gång i ett större slag eller vid en operations genomförande. Däremot kan på den militärstrategiska nivån flera kulminationspunkter inträffa antingen efter varandra eller nästan simultant när en större kampanj drivs över längre tid. Detta orsakas ofta av disharmoni mellan målen för kampanjen eller operationen och faktorerna rum, tid och styrkor. Strategisk kulmination kan enligt Vego bara inträffa en gång i ett krig. Denna typ av kulminering är ett resultat i tid och rum när de kombinerade militära och ickemilitära resurserna är så reducerade att möjligheterna att vinna kriget är utslutna och insatsen måste avbrytas.⁵²

Vego beskriver ett antal faktorer som påverkar uppkomsten av kulmination. En av de viktigaste orsakerna till att fenomenet uppstår är strävan att försöka uppnå flera mål utan harmonisering mellan faktorerna rum, tid och styrkor mot respektive målsättning. Kopplat till detta kan utvidgning av en initial målsättning utan tillräcklig analys medverka till att kulmination uppstår. När det gäller de grundläggande förmågorna pekar Vego på att bristande underrättelse och avsaknad av adekvat logistiskt stöd gör att en kulminationspunkt kan uppnås.⁵³

Ytterligare faktorer som påverkar att kulmination uppstår är terräng, avstånd och tid. Terrängen kan nyttjas för att fördröja och nöta ut en motståndare. Ett stort geografiskt område gör att styrkorna sprids ut och att det blir svårare samt tar längre tid att koncentrera för att uppnå ett avgörande. Samtidigt kan en befälhavare och staben via sitt handlande göra att fenomenet uppstår. Uppfattningen kan vara att de egna styrkorna håller på att kulminera och anfallet stannar när det inte är nödvändigt. Alternativt kan överoptimism bidra till att fortsätta bortom kulminationspunkten vilket i båda fallen kan leda till ett misslyckande.⁵⁴

Vegos teori kan sammanfattas med att den i grunden utgår från Clausewitz uppfattning om fenomenet. Kulmination som begrepp är än idag relevant och i högsta grad gällande, men även om de teoretiska grunderna fortfarande är aktuella har innehållet skiftat väsentligt. Sedan 1800-talet har den operativa och flera andra undernivåer införts i krigföringen. De faktorer som påverkar kulmination är betydligt fler och mer svåröversägliga vilket gör att applicering av fenomenet blir mer komplext. Exempel på detta är lågintensivt krig där sambandet mellan krigföringsnivåerna är betydligt närmare än i konventionellt krig.⁵⁵ Kulmination kan orsakas av flera olika faktorer men de fyra viktigaste är försök till att nå flera operationella eller taktiska målsättningar simultant, brist på logistik och underrättelse samt skydd kopplat till faktorerna rum, tid och styrkor.⁵⁶

⁵¹ Vego. *Joint Operational Warfare*. VII-75, VII-78.

⁵² Ibid. VII-80 – VII-83.

⁵³ Ibid. VII-84 - VII-85, VII-87 – VII-88.

⁵⁴ Ibid. VII-85 – VII-86.

⁵⁵ Ibid. VII-91.

⁵⁶ Ibid.

2.5 Teoretiskt ramverk

Målet med syntesen är att utifrån ovan tolkade militärteoretikers förståelse för kulmination ta fram de faktorer som karaktäriserar fenomenet och forma ett teoretiskt ramverk som appliceras på fallen i analysen.

Studiet av teoretikernas uppfattning är att konceptet kulmination fortfarande är relevant och livskraftigt då essensen inte har förändrats sedan Clausewitz tid. Medan den teoretiska underbyggnaden för begreppet fortfarande är i stort sett densamma har innehållet ändrats signifikant. Bland annat har fler krigföringsnivåer införts såsom den operativa. Det som har visat sig vara en grundläggande samsyn mellan teoretikerna trots skillnad tidsmässigt är att alla framhåller de grundläggande faktorerna *styrka, tid och rum* som bakomliggande orsaker till att fenomenet kulmination uppstår. Detta medför att dessa tre faktorer kommer att operationaliseras och preciseras för att kunna utgöra det teoretiska ramverket. Nedan kommer de tre faktorerna diskuteras närmare.

Styrka

Clausewitz hävdade att en överlägsenhet i styrka var nyckeln till framgång, speciellt vid anfall, och denna styrka byggs upp av moraliska och fysiska faktorer.⁵⁷ Vidare att de moraliska faktorerna interagerar på alla krigföringsnivåer dels med varandra men även med de fysiska faktorerna.⁵⁸ Exempel på de moraliska faktorerna hos Clausewitz är: ledarskap, kreativitet, erfarenhet och intuition, viljan och karaktären hos folket samt utbildning och motivation inom militären.⁵⁹ Att påverka dessa moraliska faktorer både hos sig själv och motståndaren utgör ett av de viktigaste målen i ett krig och är starkt kopplat till kulmination.⁶⁰ Även Kress delar upp begreppet styrka i fysiska och moraliska faktorer och menar att en utnötning av den moraliska kraften påskyndar kulminationen.⁶¹ Både Vego⁶² och Handel⁶³ tar upp moralfaktorerna som oerhört viktiga i krig och som något som påverkar den egna och motståndarens kulmination.

De fysiska faktorerna utgörs enligt Clausewitz av uppsättandet, vidmakthållandet och utnyttjandet av de militära stridskrafterna.⁶⁴ Uppsättandet och vidmakthållandet är medel men utnyttjandet utgör målet.⁶⁵ Även övriga teoretiker kopplar de fysiska faktorerna till nyttjandet av det militära maktmedlet.

Utifrån ovan nämnda beskrivning av vad de olika teoretikerna skriver och diskuterar om grundfaktorn styrka kan denna delas upp i moraliska och fysiska faktorer.

Tid

Tid är en av de grundfaktorer som samtliga militärteoretiker lyfter fram som kan påskynda kulmination. Samtliga teoretiker utgår från vad Clausewitz skrivit om tid. Clausewitz såg tid

⁵⁷ Clausewitz. *Om kriget*, 535.

⁵⁸ Handel. *Masters of War*. 80-81.

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Clausewitz. *Om kriget*. 151-152, 583-584.

⁶¹ Kress. *Operational Logistics*. 88.

⁶² Vego. *Joint Operational Warfare*. VII-91.

⁶³ Handel. *Masters of War*. 84-88.

⁶⁴ Clausewitz. *Om kriget*. 50-51.

⁶⁵ Ibid.

som en del i samtliga problem som en befälhavare ställs inför och som en viktig del i lösningen.⁶⁶ Försvararen måste fördröja det avgörande ögonblicket, då tiden är till dennes fördel och detta är en av nyckelfaktorerna till varför försvar är starkare än anfall.⁶⁷ De senare teoretikerna som Kress och Vego framhåller vikten av att sekvensera operationer och synkronisering av logistik, högt operativt tempo och att lägga in operativa pauser som viktiga åtgärder för att undvika kulmination kopplad till tid.⁶⁸

Rum

Rumsbegreppet kopplar samtliga teoretiker till ett bestämt geografiskt område eller terrängområde. Clausewitz menade att terrängen var en avgörande faktor vid en militär operation.⁶⁹ Förflyttandet av styrkor kan inte vara beroende enbart av tid och avstånd utan måste ta i beaktande den terräng som ska passeras.⁷⁰ Vidare kan terrängen medföra svårigheter att koncentrera sina styrkor då dessa måste baseras så att hela området försvaras för att kunna möta en motståndares åtgärder samt även medföra svårigheter för kommunikationer på grund av långa linjer.⁷¹ Samma resonemang om terräng och avstånd kopplat till militära operationer för även Vego och Kress.

Sammanfattningsvis har efter genomförd operationalisering fyra faktorer framkommit som utgör det teoretiska ramverket och appliceras på fallen. Faktorerna påverkar varandra hela tiden och i analysen kommer de att gå in i varandra. De fyra faktorerna är:

- **Fysiska faktorer**
- **Moraliska faktorer**
- **Tid**
- **Rum**

3. Fallstudie

Syftet med kapitlet är att försöka öka förståelsen för kulmination i en COIN-kontext genom att applicera det teoretiska ramverket på de bägge fallen och redovisa slutsatser. För att rama in fallen ges inledningsvis en beskrivning av vad som karaktäriserar en COIN-strategi.

Resultat och en slutdiskussion av undersökningen redovisas i nästa kapitel.

3.1 Beskrivning av *counterinsurgency*

För att kunna förstå vad *counterinsurgency* är måste de gemensamma faktorerna som förenar denna typ av operationer identifieras i tid och rum för att de ska kunna sägas tillhöra denna form av krigföring. Detta är viktigt för COIN som koncept beskrivs ofta som väldigt flytande och helt beroende av sin kontext.⁷² En av de viktigaste teoretikerna inom detta område, David Kilcullen, har skrivit:

⁶⁶ Handel, I. Michael. Red. *Clausewitz and modern strategy*. Abingdon: Frank Cass Publishers, 2004, 158.

⁶⁷ Clausewitz. *Om kriget*. 341-342.

⁶⁸ Kress. *Operational Logistics*. 88-89; Vego. *Joint Operational Warfare*. VII-90.

⁶⁹ Handel. *Clausewitz and modern strategy*. 156.

⁷⁰ Ibid. 155-157.

⁷¹ Ibid.

⁷² Ucko, H. David, Egnell, Robert. *Counterinsurgency in Crisis*. New York: Columbia University Press, 2013, 5.

There is no such thing as a standard counterinsurgency.... (T)he set of counterinsurgency measures adopted depends on the character of the insurgency.⁷³

Detta gör att det från en analytisk vinkel blir svårt att fastställa vad COIN består av då tekniken hela tiden skiftar och utvecklas för att kunna möta förändringar i ett uppror. Det finns ingen fastställd operationell teknik inom COIN, utan det är mer en motupprors-krigföring där en nations alla medel nyttjas för att bekämpa ett uppror. När upproret utvecklas och ändrar karaktär måste motmedlen också förändras. För att kunna förstå modern COIN-strategi måste det därför först finnas kunskap om vad ett uppror är.⁷⁴

Kilcullen beskriver i sin artikel *Counter-insurgency Redux* uppror som en strid om det politiska rummet mellan en stat, en grupp av stater eller en ockuperande makt och en eller flera icke-statliga aktörer som har stöd hos lokalbefolkningen. Detta innebär att skulle det ske förändringar inom staten, och dess funktion som politiskt oberoende kommer detta medföra att upprorets karaktär skiftar.⁷⁵

För att utveckla begreppet beskrivs även hur Brittiska armén ser på fenomenet uppror. Den brittiska definitionen som beskrivs i *British Army Field Manual* trycker på att målsättningen för ett uppror inte behöver vara att störta den politiska makten. Istället kan upproret ha flera mål som kan vara att få kontroll över ett territorium eller hitta en lösning på problem inom samhället eller andra missförhållanden.⁷⁶

Utifrån ovan nämnda beskrivning av karaktäristiken hos ett uppror blir den logiska slutsatsen att COIN är alla medel och metoder som nyttjas för att möta en eller flera organiserade grupper som med våld som försöker påverka de lagliga myndigheternas möjlighet att utöva sin makt. Inkluderat i detta är även att försöka lösa de bakomliggande orsakerna till konflikten.⁷⁷

Detta ger att en definition av COIN bör vara bred och täcka in de flesta aspekterna av vad som redovisats ovan. Detta är motivet till att den brittiska definitionen av begreppet har valts för denna undersökning. Den lyder:

Those military, law enforcement, political, economic, psychological and civic actions taken to defeat insurgency, while addressing the root causes.⁷⁸

Det skulle kunna gå att välja en annan definition men på grund av att britterna har utvecklat sin syn på begreppet baserat på mycket erfarenhet och en lång historia av att genomföra COIN-operationer har denna valts.⁷⁹ De flesta övriga COIN-definitioner liknar den brittiska.

För att ytterligare öka förståelsen för vad en COIN-strategi är kan en beskrivning av vad som karaktäriserar denna typ av operation genomföras. David H. Ucko och Robert Egnell redovisar tre karaktäristika som beskriver denna form av insatser:⁸⁰

⁷³ Kilcullen, David. *The Accidental Guerrilla*. United Kingdom: Oxford University Press, 2009, 183.

⁷⁴ Kilcullen, David. (2006). "Counter-insurgency Redux", *Survival: Global Politics and Strategy*, 48:4, 111-130.

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ Ucko och Egnell. *Counterinsurgency in Crisis*. 5-6, 167.

⁷⁷ Ibid. 6.

⁷⁸ Ibid. 5.

⁷⁹ Ibid. 1-2.

⁸⁰ Ibid. 6.

1. Deployerandet av utländsk och/eller lokala säkerhetsstyrkor bland en civil lokalbefolkning;
2. Användandet av det militära maktmedlet som en del i ett större program bestående av militära och icke militära reformer för att försöka lösa de bakomliggande orsakerna till konflikten; och
3. En operativ miljö med stor osäkerhet där COIN-styrkorna, deras allierade och lokalbefolkningen regelbundet blir attackerade.

Här skulle kritik kunna framföras att det inte var utländsk trupp som sattes in i Algeriet, då landet betraktades som en integrerad del av Frankrike. Huvuddelen av den algeriska befolkningen var araber och dessa hade inte fullt medborgarskap och betraktades inte som fransmän med fullständiga rättigheter.⁸¹ Detta medförde troligtvis att den lokala arabiska befolkningen där huvuddelen av de franska trupperna var stationerade betraktade fransmännen som utländska.

Definitionen och karaktären av en COIN-operation som beskrivits ovan visar att det militära maktmedlet bara är en del av operationens design. Detta gör att denna typ av krigföring utmanar många av de förutfattade meningar om krig som existerar i västligt strategiskt tänkande.⁸² Speciellt de COIN-principer som styr hur dessa operationer genomförs ger en bättre bild än den traditionella där militären är avgörande och där krig ses som något opolitiskt och helt skiljt från fred.⁸³ Det existerar idag flera olika listor med olika principer men Ucko och Egnell pekar i sin bok på fem principer som har varit styrande genom historien och återfinns i de flesta manualer och teoretiska verk.⁸⁴ Dessa fem principer är: politiskt styrd, nära civil-militär samverkan, underrättelse, minsta möjliga våld samt flexibilitet.⁸⁵

Principen att en COIN-operation först och främst är politiskt styrd visar på att främsta målet inte är att döda eller tillfångata så många upprorsmakare som möjligt utan att försöka lösa de underliggande orsakerna till våldet. Uppror får ofta sin kraft från missnöje utifrån sociala, politiska eller ekonomiska faktorer och detta visar att vid bekämpandet av ett uppror måste det finnas fler medel än bara det militära. Detta innebär att det måste finnas klara politiska mål som styr den militära verksamheten. Vidare att den politiska viljan att avdela tillräckliga resurser och tid för att nå målen avsätts.⁸⁶

Nära civil-militär samverkan är grundläggande i denna typ av operationer då flera olika myndigheter och organisationer är inblandade för att nå ett gemensamt mål. Ucko och Egnell tar den brittiska Malaya-interventionen 1948-1960 som ett exempel på detta.⁸⁷ Där fanns ett nätverk av samverkans grupper mellan deltagande myndigheter och organisationer på olika nivåer för att samordnat implementera en gemensam operationsplan.⁸⁸ Allt detta skedde under en befälhavare som var både civil och militär chef men har inte nyttjats sedan dess.⁸⁹ Detta

⁸¹ Horne. *A Savage War of Peace*. 32-36.

⁸² Ucko och Egnell. *Counterinsurgency in Crisis*. 7.

⁸³ Ibid. 7.

⁸⁴ Ibid. 7-8.

⁸⁵ Ibid. 8.

⁸⁶ Ibid. 8, 15-16; Cassidy, M. Robert. "The Salience of Military Culture" *Military Review*, May-June 2005. 56.

⁸⁷ Ibid. 8.

⁸⁸ Garfield, Andrew. *Succeeding in Phase IV*. Philadelphia: Foreign Policy Research Institute, 2006, 22-23.

⁸⁹ Garfield. *Succeeding in Phase IV*. 22-23.

som kallas *unity of command* utvecklar Kilcullen.⁹⁰ Denne förespråkar *unity of effort* som bygger mindre på gemensam ledning och mer på samma diagnos av problemet, plattformar för samverkan och spridning av information.⁹¹ Varje spelare måste förstå de andras styrkor, svagheter, möjligheter och begränsningar och tillsammans arbeta mot ett gemensamt mål.⁹²

En annan viktig princip vid genomförandet av COIN-operationer är underrättelser. Teorierna trycker på att underrättelser inhämtat nerifrån den lägsta soldat nivån är att föredra. Detta för att soldaterna på marken har daglig kontakt med befolkningen och där lär sig den lokala miljön och strukturer. Mycket hänger på om underrättelse-organisationerna kan anpassa sig till denna förändring att bygga en underrättelsebild utifrån rutininformation.⁹³

En av de viktigaste principerna som är nära samman kopplad med civil-militär samverkan och underrättelser är nyttjandet av minsta möjliga våld för att nå målen. Målet är inte en total förintelse av motståndaren utan mera att undertrycka en tillfällig störning för att kunna återgå till en normal situation. Målsättningen är att vinna lokalbefolkningens förtroende och inte att med ett smalt fokus bara jaga motståndaren utan att tänka på den större bilden. Används för mycket våld finns risken att lokalbefolkningen blir fientligt inställd och därmed försvinner också den viktigaste underrättelse källan. Nyttjandet av våld påverkar också legaliteten hos den militära styrkan och de politiska strukturer den är där för att stödja.⁹⁴

Den sista principen är flexibilitet och då framförallt förmåga att hela tiden kunna anpassa och lära av erfarenheter samt kontinuerligt implementera dessa i kommande operationer. Denna process måste ske både nerifrån och upp och uppifrån och ner. Den första innebär förändringar i taktik, teknik och metodik som implementeras på marken när enheterna opererar i en okänd miljö. Uppifrån och ner är institutionalisering av erfarenheter genom förändringar i utbildning, träning, doktriner och hur styrkor sätts samman. Denna möjlighet att kunna lära och anpassa är speciellt viktig idag då tiden som ledare har för diagnostisera ett problem, hitta en lösning och påvisa framgång både inför hemma opinionen och lokalbefolkningen har minskat enormt. Medias uppföljning och orealistiska krav på snabba resultat har troligtvis påverkat tidsfaktorn. En annan faktor är att huvuddelen av dagens COIN-operationer genomförs i koalitioner vilket gör det svårare för enskilda länder att lära sig i egen takt eller dra sig ur om förhållandena blir för svåra.⁹⁵

En COIN-operation genomförs som en kombination av offensiva, defensiva och stabiliserande insatser. Valet av insats är beroende av situationen, vilket skede operationen befinner sig i och kan variera inom operationens område. Detta innebär att strid är en integrerad del av en COIN-insats och frånvaron kan vara ett tecken på att upprorsmakarna förbereder någon aktion.⁹⁶

⁹⁰ Kilcullen, David. *Three Pillars of Counterinsurgency*. Framfört vid U.S. Government Counter-insurgency Conference Washington D.C, 28 September 2006. 4-5. Hämtad från Internet: 2014-04-17. http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/uscoin/3pillars_of_counterinsurgency.pdf

⁹¹ Kilcullen. *Three Pillars of Counterinsurgency*. 4-5.

⁹² Ibid.

⁹³ Ucko och Egnell. *Counterinsurgency in Crisis*. 9.

⁹⁴ Ibid. 9.

⁹⁵ Ibid. 9, 13-15.

⁹⁶ The U.S. Army & Marine Corps. *Counterinsurgency Field Manual FM 3-24*. Chicago: The University of Chicago Press, 2007, 34-35.

Sammanfattningsvis beskriver de fem principerna politiskt styrd, nära civil-militär samverkan, underrättelser, minsta möjliga våld och flexibilitet mycket innehållet och omfånget av COIN. Detta tillsammans med att COIN-operationer genomförs som en kombination av offensiva, defensiva och stabiliserande insatser där minsta möjliga mängd våld används är vad som kännetecknar en *counterinsurgency*-strategi.

3.2 Frankrikes krig i Algeriet 1954-1962

Revolten i Algeriet startades av *Front de Liberation Nationale (FLN)*⁹⁷ första november 1954 med krav på självständighet för landet från Frankrike. I inledningen av kriget var det brist på franska soldater i Algeriet och dessa förstod inte vilken typ av motståndare de slogs emot. De första aktionerna som FLN genomförde betraktade den franska militären som kriminell terrorism som skulle skötas av polisen. I början av 1956 hade fransmännen förstått omfattningen av upproret och svarade med omfattande förstärkningar men med konventionell krigförings metodik. Dessa visade sig vara ineffektiva mot en motståndare som var välorganiserad och hade stor erfarenhet av gerillakrigföring efter två års strider.⁹⁸

När truppförstärkningarna började anlända anpassade fransmännen sin organisation och taktik både civilt och militärt till den nya situationen.⁹⁹ Främsta orsaken var att förbanden som anlände hade stor erfarenhet från Indokina att utkämpa gerillakrig.¹⁰⁰ Dessa enheter började tillämpa en doktrin som kallades *guerre révolutionnaire* vars främsta mål var att skydda lokalbefolkningen och därmed erhålla dess stöd och på så sätt kunna slå ner upproret.¹⁰¹ Taktiken var väldigt effektiv och byggde på fem grundläggande franska *counterinsurgency*-principer: isolera upprorsmakarna, skapa lokal säkerhet, operationer för att slå ut motståndaren, etablerandet av fransk legitimitet och effektiva inhemska politiska och militära styrkor samt en robust underrättelse-organisation.¹⁰²

Fransmännen förstod tidigt att upproret måste skäras av från yttre stöd. Detta gjordes genom att två barriärer byggdes längs gränserna mot Tunisien och Marocko från Medelhavet till Sahara-öknen. Barriären bestod av elektriska stängsel, minfält, markradar, fasta positioner samt mobila enheter bestående av både mark- och flygförband som snabbt kunde ingripa. Dessa linjer var väldigt effektiva och hindrade materiel och cirka 35 000 FLN-soldater att ta sig från baser i Tunisien och Marocko in i Algeriet.¹⁰³

När upproret var isolerat till Algeriet fokuserade fransmännen på att slå ut de upprorsceller som fanns inom landet. Detta gjordes genom att landet delades in i ett system som kallades *quadrillage*. Hela landet blev uppdelat i kvadrater och varje sådan yta tilldelades en styrka som svarade för säkerheten genom fasta och mobila patruller beroende på hotnivån. För att stödja *quadrillage*-systemet fanns en reserv av elitförband som snabbt kunde transporteras över hela landet för att stödja lokala enheter i hotade områden. Det främsta målet med denna

⁹⁷ FLN: Nationella befrielsefronten, Algeriskt politiskt parti som bildades 1954. Dominerade den väpnade kampen och självständighetsrörelsen under Algeriet revolten mot Frankrike. Nationalencyklopedin 2014. Hämtad från Internet 2014-04-27. <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/nationalencyklopedi/FLN>

⁹⁸ DiMarco, Lou. "Losing the Moral Compass". *Parameters*, Summer 2006, vol. 36, no. 2, 67.

⁹⁹ Heggoy, A. Alf. *Insurgency and Counterinsurgency in Algeria*. Bloomington: Indiana University Press, 1972, 159-161.

¹⁰⁰ DiMarco. "Losing the Moral Compass". 67.

¹⁰¹ Galula, David. *Counterinsurgency Warfare*. London: Praeger Security International, 2006, vii-viii.

¹⁰² DiMarco, "Losing the Moral Compass". 68.

¹⁰³ Horne. *A Savage War of Peace*. 263-267.

reserv var att slå ut viktiga mål så fort de hade blivit identifierade. Då de var luftburna var dessa styrkor väldigt effektiva i denna roll.¹⁰⁴

För att öka kontakten mellan lokalbefolkningen och den franska administrationen fanns i varje kvadrat men separat från säkerhetsstyrkorna en organisation benämnd *Sections Administratives Specialisees* (SAS). Uppgiften de hade var att öka den franska legitimiteten och att bygga upp de inhemska demokratiska institutionerna. Dessa grupper levde ute bland befolkningen och skyddade den från påverkan och övergrepp från insurgenterna och många gånger även de franska säkerhetsstyrkorna.¹⁰⁵

SAS ansvarade även för utbildning och träning av de lokala självförsvarsstyrkorna benämnda *Harka*. Inledningsvis svarade dessa för den lokala säkerheten, men allteftersom deras erfarenhet ökade började de genomföra offensiva operationer tillsammans med de franska säkerhetsstyrkorna. På grund av att SAS-styrkorna levde ute tillsammans och hade mycket kontakt med befolkningen blev de viktiga källor för underrättelser.¹⁰⁶

För att stödja sina operationer byggde fransmännen upp ett väldigt starkt och robust underrättelsesystem. Detta mångfacetterade nätverk bestod av lojala algerier, omvända FLN-medlemmar, betalda informatörer och en mycket aggressiv förhörsteknik. Nyckeln till framgång var den snabba sammanställningen och bearbetningen samt delgivning till de mobila styrkorna som snabbt och effektivt kunde slå ut prioriterade mål.¹⁰⁷

Underrättelser drev de franska operationerna och taktik, teknik och metodik anpassades efter detta. De bästa soldaterna och officerarna placerades i underrättelseförband och dessa samarbetade nära med de mobila enheterna. Fransmännen insåg också att lokalbefolkningen var den viktigaste informationskällan då insurgenterna opererade bland dem. Därför beslöt sig franska armén för att organisera den lokala miljön. Detta gjordes i form av noggrann kartläggning och dokumentation av befolkningen samt utdelning av identitetskort. I vissa delar av landet som var mer hotade genomfördes förflyttningar av hela byar till områden som bedömdes som säkrare.¹⁰⁸

Den franska armén implementerade denna nya doktrin från 1957 med allt större framgång. Insurgenterna fick allt svårare att föra in materiel och personal i Algeriet och kunde bara operera i landet med stora svårigheter. Där FLN en gång kunde ställa upp bataljonstorlek på sina styrkor tvingade nu *quadrillage*-systemet dem att bryta ner sig själva till allt mindre grupper för att behålla sin mobilitet och undgå att bli upptäckt. När insurgenterna försökte sig på större operationer blev de grundligt slagna av franska styrkor. Samtidigt blev *Harka*-styrkorna allt starkare och effektiva och i de områden där de opererade fann FLN-enheterna det i stort sett omöjligt att gömma sig bland lokalbefolkningen. 1960 hade armén i det närmaste eliminerat insurgenternas förmåga att genomföra militära operationer och kraftfullt slagit sönder FLN:s organisation i Algeriet. Från en militär synvinkel var landet pacificerat.¹⁰⁹

¹⁰⁴ O'Ballance, Edgar. *The Algerian Insurrection 1954-62*. London: Faber and Faber, 1967, 64-65.

¹⁰⁵ Horne. *A Savage War of Peace*, 108-109.

¹⁰⁶ Alexander, S. Martin, Keiger, J.F.V. Red. *France and the Algerian War 1954-62*. London: Frank Cass, 2002, 4-6.

¹⁰⁷ DiMarco. "Losing the Moral Compass". 69.

¹⁰⁸ Ibid.

¹⁰⁹ Ibid. 70.

Trots framgången hade den franska armén lagt grunden till att Frankrike skulle förlora kriget. Pacificeringen hade lyckats men stödet från lokalbefolkningen hade inte armén lyckats vinna. 1960 var den muslimska befolkningen mindre benägen att acceptera fransk överhöghet än den hade varit 1954. Samtidigt i Frankrike hade opinionen vänt både hos befolkningen och inom stora delar av det politiska livet mot den förda Algeriet-politiken. Detta berodde mycket på de hårda medlen inklusive tortyr som franska armén nyttjade i sin taktik att pacificera landet.¹¹⁰

3.2.1 Fysiska faktorer

Under inledningen av kriget mellan 1954 och 56 hade franska armén svårt att hantera situationen i landet på grund av brist på soldater. Under detta skede var de franska operationerna främst inriktade på att bemanna fasta positioner såsom byar och städer, patrulleringar längs större vägar och enstaka sökoperationer. Denna statiska gruppering gjorde att FLN-enheterna kunde förutse fransmännens agerande och de franska styrkorna kontrollerade bara en del av landet. En annan nackdel var att fransmännen inte fanns på plats i de muslimska områdena dygnet runt utan bara sporadiskt vilket gjorde att lokalbefolkningen inte kände sig trygga och undvek att samarbeta. Detta därför att de visste att så fort de franska styrkorna lämnat kunde FLN komma tillbaka och hämnas.¹¹¹

När den franska armén genomförde större operationer som kallades *ratissages* användes väldigt mycket våld. Genomförandet var att omringa ett misstänkt område eller by, därefter beskjuta det med artilleri samt flygbomba och slutligen gå in med stridsvagnar och infanteri. Detta gav stora civila förluster och omfattande förstörelse. Enligt FLN var dessa *ratissages* ett av de bästa rekryteringsmedlen för organisationen.¹¹²

Ytterligare en åtgärd som infördes 1955 var principen om kollektivt ansvar. Detta innebar att om fransmännen misstänkte att en by hade hjälpt FLN straffades hela samhället. Byn tömdes och förstördes och byborna sattes i speciella läger. Längre fram under kriget kunde byar bombas utan att först ha evakuerats. Även detta gjorde att FLN kunde peka på franskt övervåld vilket drev osäkra muslimer till att stödja upproret.¹¹³

Bristen på soldater gjorde det svårt att skapa säkerhet och detta tillsammans med våldsamma *ratissages* samt principen om kollektivt ansvar medförde att FLN vid slutet på 1955 nästan hade uppnått sitt mål att kontrollera lokalbefolkningen.¹¹⁴ Det var först när de franska förstärkningarna anlät och *quadrillage*-systemet kommit på plats 1956 som FLN kunde tryckas tillbaka. Problemet var att den franska militären aldrig mer återfick förtroendet hos lokalbefolkningen.

3.2.2 Moraliska faktorer

När kriget bröt ut fanns det en känsla i den franska armén att den skulle återupprätta förlorad heder. Officerskåren led av skuld efter de förnedrande nederlagen mot Tyskland 1940 och senast i Indokina vilket gjorde att de kände sig svikna av politikerna, speciellt efter sina uppoffringar i fjärran östern. Detta medförde en känsla inom armén att en militär framgång i Algeriet var nödvändig och att Frankrike samt armén inte skulle tåla ytterligare ett nederlag. Detta skapade en känsla hos många höga officerare att alla medel var tillåtna för att nå en tak-

¹¹⁰ DiMarco. "Losing the Moral Compass". 70.

¹¹¹ O'Ballance. *The Algerian Insurrection*. 51.

¹¹² Horne. *A Savage War of Peace*. 102.

¹¹³ Ibid. 113-115.

¹¹⁴ Kelly, G. Armstrong. *Lost Soldiers*. Cambridge: Massachusetts Institute of Technology, 1965, 154.

tisk seger och en av de grundläggande orsakerna till godkännandet av tortyr som hjälpmedel för att få fram underrättelser.¹¹⁵

Samtidigt uppfattade armén kriget väldigt ideologiskt då motståndaren uppfattades vara kommunistisk och utmålades som ondskan själv. Kriget som genomfördes var i grunden för att västvärlden och själva nationen Frankrike skulle överleva. Den franske översten Antoine Argoud, ledande *counterinsurgency*-teoretiker vid denna tid, sa:

We want to halt the decadence of the west and the march of communism. That is our duty, the real duty of the army. That is why we must win the war in Algeria. Indo-China taught us to see the truth.¹¹⁶

Denna extremt ideologiska syn på kriget motiverade alla taktiska medel för att nå framgång oberoende om de var illegala eller omoraliska. Många franska officerare menade att det var så mycket som stod på spel för att Frankrike skulle nå en strategisk seger och detta innebar att det fick göras kompromisser på den taktiska nivån.¹¹⁷

För att vinna framgång i en COIN-operation är lokalbefolkningens stöd avgörande. Detta hade den franska militären insett redan i Indokina. Trots denna kunskap tolererade och uppmuntrade många befälhavare nyttjandet av övervåld och tortyr. Runt 40 procent eller 55 000 individer av en befolkning på 600 000 i staden Alger torterades eller hotades med tortyr mellan 1956 och 1957. Detta stora antal gjorde att hela befolkningen vände sig mot den franska saken. Fransmännen kunde inte se kopplingen mellan deras taktik och det strategiska *Center of Gravity*.¹¹⁸

3.2.3 Tid

Direkt när upproret bröt ut hamnade den franska regeringen mellan två ytterligheter avseende sin politik mot Algeriet. Dels var det nationalisterna inom FLN som krävde total självständighet samt de europeiska invånarna i landet som hävdade att inga eftergifter överhuvudtaget skulle göras. Inledningsvis var den valda politiken att Algeriet skulle vara kvar som en del av Frankrike. Detta innebar att upproret skulle slå ner samtidigt som reformer skulle genomföras med målet att den muslimska befolkningen skulle integreras bättre och få högre levnadsstandard. Dessa reformer försökte den franska administrationen implementera under 1954-1955 trots kraftigt motstånd från den europeiska befolkningen.¹¹⁹

Problemet för den franska regeringen var att det var för lite och för sent. För FLN var det för lite då de krävde fullständig självständighet och för den europeiska befolkningen för mycket då de inte ville ge upp några av sina rättigheter.¹²⁰ Under 1956 fortsatte försöken till reformer samtidigt som kriget ökade i intensitet. Parlamentet godkände även en lag som gav armén speciella befogenheter att föra ett totalt krig i Algeriet. Dessa befogenheter gjorde med allvarliga konsekvenser den franska armén till en viktig spelare även i politiken.¹²¹

¹¹⁵ Evans, S. Martin. *Algeria*. Oxford: Oxford University Press, 2012. 133-134.

¹¹⁶ Horne. *A Savage war of Peace*. 165.

¹¹⁷ DiMarco. "Losing the Moral Compass". 71.

¹¹⁸ Ibid. 72-73.

¹¹⁹ Stora, Benjamin. *Algeria 1830-2000*. New York: Cornell University Press, 2004, 38-41.

¹²⁰ Horne. *A Savage War of Peace*. 117.

¹²¹ Stora. *Algeria 1830-2000*. 46-48.

1957 innebar ytterligare intensifiering av kriget i hela Algeriet. Samtidigt hördes i Frankrike protester mot tortyr och det internationella samfundet började kräva att landet skulle avsluta kriget och bevilja självständighet. Politikerna hade börjat ta intryck av protesterna och börjat diskutera om politiken i Algeriet måste ändras. Detta ledde till en spricka, dels mellan politikerna och militären, dels mellan den europeiska befolkningen i Algeriet och själva Frankrike. Militären stödde alltmer befolkningen i Algeriet och började kräva att Charles de Gaulle skulle komma till makten.¹²²

Efter mycket politiska problem i Frankrike och Algeriet kom de Gaulle till makten i juni 1958 med målsättningen att få slut på kriget. Under 1958 och 1959 arbetade presidenten för att få till en lösning samtidigt som kriget intensifierades och höll på att knäcka FLN. I september 1959 sa de Gaulle att Algeriet skulle få rösta om sin status. Detta oroade den europeiska befolkningen som i januari 1960 genomförde en revolt. Denna fick inte stöd av armén och kunde slås ner. Militären fortsatte att vara missnöjda med den förda politiken som de ansåg hade brist på engagemang och var på väg att överge Algeriet. Detta ledde i april 1961 till att delar av armén tillsammans med den europeiska befolkningen försökte genomföra en revolt och avsätta de Gaulle och därigenom kunna behålla Algeriet. Detta misslyckades och övertygade Charles de Gaulle att den enda vägen framåt var att ge Algeriet självständighet.¹²³

Revolten gjorde att armén förlorade sin moraliska auktoritet och politikernas förtroende. Innebörden av detta blev att militären inte var inblandad eller konsulterades när den politiska lösningen för Algeriet togs fram.¹²⁴

3.2.4 Rum

Frankrike ansåg att Algeriet var en integrerad del av Frankrike och därmed var konflikten i landet en intern inre angelägenhet och hade ingen strategisk informationsplan för att föra ut sin ståndpunkt och påverka världsupinionen. FLN däremot hade en strategisk kommunikationsstrategi som gjorde att de lyckades få uppmärksamhet för sin sak. Den första framgången var troligtvis när FLN lyckades övertyga vänligt sinnade arabländer att ta upp frågan om Algeriets självständighet i FN den 30 september 1955. I protest mot vad de ansåg vara en intern angelägenhet lämnade den franska delegationen FN:s General-församling.¹²⁵

FLN genomförde en aggressiv propagandakampanj inte bara på strategisk utan även på taktisk nivå. På den taktiska nivån var målgruppen den lokala muslimska befolkningen för att få stöd för sin sak. Parallellt med detta genomfördes en strategisk kommunikationskampanj med två målgrupper. Den ena gruppen var det internationella samfundet som representerades av FN och den andra var den franska befolkningen i Frankrike. Målet med den strategiska kampanjen var att undergräva internationellt och inhemskt franskt politiskt stöd för kriget. Tekniken som FLN tillämpade var att utmåla den franska ockupationen som illegitim genom att peka på den ojämnt fördelade politiska makten och de odemokratiska metoderna som Frankrike tillämpade för att styra Algeriet. FLN lyckades även under hela kriget visa på franskt övervåld och förtryck av den muslimska befolkningen i internationella organ som FN vilket ytterligare undergrävde den franska uppfattningen att Algeriet skulle fortsätta att vara en del av Frankrike. Även anklagelser mot franska trupper om användandet av tortyr och dödandet av fångar var viktiga inslag i FLN:s propaganda.¹²⁶

¹²² Stora. *Algeria 1830-2000*. 55-56.

¹²³ Ibid. 72-75, 77-81.

¹²⁴ DiMarco. "Losing the Moral Compass". 73.

¹²⁵ O'Ballance. *The Algerian Insurrection*. 61.

¹²⁶ DiMarco. "Losing the Moral Compass". 67.

Från upprorets början fram tills debaclet vid Suez-krisen 1956 hade Frankrike lyckats övertyga sina västliga allierade om att FLN var en kommunistisk organisation och att Algeriet-krisen var ett hot mot västvärlden. Fransmännen levde i tron att kriget som de genomförde i landet skulle ha ett brett stöd i väst. Suez-krisen ändrade på allt detta och främst USA och Storbritannien ändrade attityd och började kritisera Frankrikes Algeriet-politik.

Detta skedde tillsammans med franska misstag som när det flygvapnet i februari 1958 bombade ett oförsvarat flyktingläger i Tunisien som påstods skydda insurgenter. Det var inte bara ett brott mot internationell rätt utan orsakade en storm av internationella protester och förvärrade ytterligare fransmännens relationer med sina allierade. Efter att president Kennedy kommit till makten 1961 blev fördömande av Frankrikes krig i Algeriet officiell USA-politik.¹²⁷

Att utnyttja franska misstag och lyfta fram nyttjandet av övervåld och tortyr ökade FLN:s stöd utomlands hela tiden. Till en början genom att organisationen fick tillgång till säkra områden för träning, materiellt stöd samt möjlighet att sända propaganda (Radio Cairo). Från 1958 började allt fler länder från östblocket och tredje världen ge nationalisternas provisoriska regering *Gouvernement Provisoire de la République Algérienne* (GPRA) ett diplomatiskt erkännande. Som ett resultat av detta började fransmännen inse att den internationella opinionen hade svängt mot dem och att något måste göras.¹²⁸

3.2.5 Slutsatser

Frankrike lyckades uppnå en taktisk seger i Algeriet men förlorade kriget och var tvungna att lämna landet. Som analysen har visat berodde detta främst på två faktorer, nämligen nyttjandet av övervåld i kombination med tortyr och bristande gemensam målsättning på den franska sidan.

Den officiella sanktioneringen av tortyr och övervåld hade stora negativa effekter som de franska militära ledarna inte uppmärksammade på grund av att de var fokuserade på att uppnå en taktisk seger. En av de största effekterna var att Frankrikes möjligheter att påverka det strategiska *Center of Gravity*, nämligen lokalbefolkningen, minskade avsevärt. Detta ledde även till minskad moralisk auktoritet för armén och inre splittring inom officerskåren. Detta la i sin tur grunden för ännu grövre brott mot rättsliga och moraliska befogenheter samt gav motståndaren mycket material och underlag till deras strategiska kommunikationskampanj mot det internationella samfundet.¹²⁹

Frankrikes mål med kriget var att skapa kontroll och stabilitet i Algeriet och få samhället att återgå till normalitet. I Paris insåg politikerna behovet av reformer och att statusen för Algeriet i förlängningen måste ändras. Den franska militären tillsammans med den europeiska befolkningen strävade efter en taktisk seger och en återgång till samma situation som innan kriget bröt ut. Denna brist på gemensam målsättning eller vad Kilcullen kallar *Unity of Effort* ledde till starka motsättningar efter 1958 då politikerna på allvar började prata om en politisk lösning, och slutade med att militären och den europeiska befolkningen i Algeriet gjorde upp-

¹²⁷ Alexander, S. Martin, Evans Martin, Keiger, J.F.V. Red. *The Algerian War and the French Army*. New York: Palgrave MacMillan, 2002, 29.

¹²⁸ Alexander, m.fl. *The Algerian War and the French Army*. 30.

¹²⁹ Dimarco. "Losing the Moral Compass". 72.

ror.¹³⁰ Detta medförde en kraftig splittring av den franska insatsen och var en del i att övertyga politikerna om att Frankrike måste lämna landet.

Även om Frankrike vann en taktisk seger så gjorde militärens bruk av övervåld och tortyr samt efter 1958 den bristande gemensamma målsättningen att Fransmännen kulminerade 1961 och var tvungna att dra sig ur Algeriet.

3.3 NATO:s operation i Afghanistan 2003-2014

Strax efter händelserna den 11 september 2001 genomförde USA i koalition med ett antal länder operationen *Enduring Freedom* (OEF) med målet att störta taliban-regeringen i Afghanistan och slå ut al-Qaeda. Efter störtandet fortsatte OEF sina insatser mot kvarvarande grupper i landet. Parallellt med detta skapade det internationella samfundet en organisation med FN-mandat med uppgift att stödja den nya afghanska regeringen och skapa säkerhet runt Kabul med namnet *International Security Assistance Force*¹³¹ (ISAF).¹³²

I augusti 2003 övertog NATO ansvaret för ISAF med mandatet att skydda Kabul och närområdet. Efter beslut i säkerhetsrådet utökades NATO:s mandat till att gälla hela Afghanistan. Detta gjordes i fyra steg med första steget genomfört oktober 2004 då ansvaret för norra delen av landet togs över. Västra delen av Afghanistan var övertaget i september 2005 och i juli 2006 togs södra delen över inom ramen för steg 3. I och med övertagandet av de USA-ledda styrkorna i östra Afghanistan i oktober 2006 var sista steget genomfört.¹³³

När de norra och västra delarna togs över var det relativt lugnt, men när NATO grupperade i de södra och östra provinserna av Afghanistan blossade upproret upp. Det som mötte organisationen i dessa delar av landet var en kraftfull, envis och brutal motståndare som NATO inte var beredd på. Denna eskalation i kriget satte hårt tryck på organisationen som hade brist på resurser för att kunna komma tillrätta med problemet. En del länder ville att organisationen skulle lämna landet och under 2006-2007 fanns en risk att insatsen skulle bli ett misslyckande. Genom att tillföra förstärkningar och att flytta över soldater från den amerikansk-ledda OEF-operationen gick det att genomföra övertagandet trots stora svårigheter.¹³⁴

Vid denna tidpunkt insåg NATO att det måste finnas en övergripande strategi för hur upproret skulle mötas. Det skulle behövas bättre koordinering mellan säkerhet, politik och ekonomi-utveckling för att kunna vända trenden i upproret. Detta gjordes vid toppmötet i Bukarest 2008 där NATO hade bjudit in ISAF:s partners i Afghanistan såsom FN, Världsbanken, afghanska regeringen och andra länder. Resultatet blev en strategisk vision besående av fyra teman och sjutton mål som samtliga deltagare skulle sträva efter att gemensamt uppnå. Detta innebar att NATO 2008, som ledande i ett nätverk av aktörer inom säkerhet, politik och ekonomi-utveckling kunde möta upproret med en gemensam strategi.¹³⁵

Utifrån denna övergripande strategi implementerade ISAF en *counterinsurgency*-strategi 2009 med målsättningen att inte bara skydda lokalbefolkningen från upprorsmakarna utan även från

¹³⁰ Kilcullen. *Three Pillars of Counterinsurgency*. 4-5.

¹³¹ Uppsatsen avgränsas till att endast gälla tiden för ISAF insatsen från augusti 2003 till december 2014 då ISAF blev *Resolute Support Mission* (RSM). RSM är inte en COIN-operation.

¹³² Auerswald, P. David, Saideman, M. Stephen. *NATO in Afghanistan*. New Jersey: Princeton University Press, 2014, 32.

¹³³ Dale Catherine. *War in Afghanistan*. Washington D.C: CRS Report for Congress, 2009, 11.

¹³⁴ Rynning, Sten. *NATO in Afghanistan*. Stanford: Stanford University Press, 2012, 52-54, 67.

¹³⁵ Rynning. *NATO in Afghanistan*. 56-58.

korrupta tjänstemän inom polisen och administrationen. Den nya strategin ställde krav på ytterligare resurser och 2009 beslutade NATO-koalitionen att skicka förstärkningar. USA beslöt att skicka ytterligare cirka 30 000 soldater med början 2010 och övriga länder runt 7 000 man. Detta för att bättre kunna skydda viktiga städer och byar, effektivare slå ut den hårda kärnan hos motståndaren och därmed förbättra säkerheten.¹³⁶

Parallellt med implementeringen av den nya strategin började NATO stödja den diplomatiska processen rörande Afghanistans roll i den regionala kontexten, främst kopplat till Pakistan. ISAF:s mandat var begränsat till att endast gälla afghanskt territorium men NATO försökte öka samarbetet runt gränsproblematiken rörande motståndsgrepp som fritt rörde sig från grannländerna in i Afghanistan.¹³⁷

Inom ramen för strategin bildades NATO *Training Mission – Afghanistan* som övertog ansvaret för utbildning av de afghanska säkerhetsstyrkorna inkluderat polisen 2009. Träningen av denna personal var mycket viktig för att kunna gå från fas 3 (stabilisering) till fas 4 (övergång till afghanskt ledarskap).¹³⁸

Dessa tre åtgärder, implementering av en ny strategi, deltagande i den diplomatiska processen och övertagandet av träningsansvaret, gjorde att insatsen 2011 kunde övergå från fas 3 till 4. Speciellt viktigt för ISAF var att öka förmågan och kapaciteten hos de afghanska säkerhetsstyrkorna. Detta blev huvudfokus för insatsen från 2011 allt eftersom säkerhets- och områdesansvaret fördes över till afghansk ledning och rollen för ISAF 2014 övergick från att vara stridande till träning, rådgivning och mentorering i *Resolute Support Mission* (RSM) trots att säkerhetssituationen fortfarande inte var löst.¹³⁹

3.3.1 Fysiska faktorer

När NATO i koalition med ett antal icke-medlemsländer genomförde operationen i Afghanistan fanns det ett antal utmaningar inom organisationen och gentemot andra aktörer. De deltagande länderna var överens om det övergripande målet som var att stabilisera och återuppbygga Afghanistan. Däremot var de ofta oense om vägen till att nå detta mål och storleken på resurserna som måste avdelas. Detta innebar att NATO ofta hade svårt att övertyga koalitionen om att bidra med resurser till ISAF. För några allierade var det kriget mot talibanerna, krigsherrarna och att slå ut narkotikahandeln som var huvudfokus för att uppnå stabilitet. Andra ansåg att ju snabbare den afghanska regeringen och den civila sektorn kunde vinna lokalbefolkningens förtroende genom ekonomisk utveckling och ett effektivt tillhandahållande av grundläggande samhälls funktioner, desto snabbare skulle stabilitet uppnås.¹⁴⁰

Detta medförde att det blev starka slitningar inom NATO, speciellt mellan USA som ville driva aggressiva COIN-operationer och de medlemmar som förespråkade en mjukare variant av stabiliseringsinsatser.¹⁴¹ Dessa olika uppfattningar tillsammans med inhemsk opposition gjorde att koalitionen länder satte olika restriktioner på vilken typ av insatser som de nationella kontingenterna kunde delta i.¹⁴² Dessa restriktioner frustrerade flera befälhavare på mar-

¹³⁶ Rynning. *NATO in Afghanistan*. 58-60.

¹³⁷ Ibid. 59.

¹³⁸ Ibid. 59-60.

¹³⁹ Underlag hämtat från NATO:s hemsida 2015-12-15. http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_69366.htm

¹⁴⁰ Dale. *War in Afghanistan*. 26.

¹⁴¹ Warren, D. Tarn. "ISAF and Afghanistan". *Joint Forces Quarterly*, issue 59, 4 quarter 2010, 48.

¹⁴² Dale. *War in Afghanistan*. 13.

ken då de inte hade handlingsfrihet att flytta och använda resurserna som de ville.¹⁴³ Inom ISAF fanns uppfattningen att summan av hela den internationella styrkan var mindre än dess ingående enskilda delar.¹⁴⁴ Ytterligare en implikation som dessa restriktioner medförde var en försämring av samarbetet med och relationen till de afghanska säkerhetsstyrkorna.¹⁴⁵ När mentorer från ISAF inte hade möjlighet att följa och stödja lokala enheter på offensiva operationer tappade de snabbt i respekt och möjligheten att implementera förbättringar.¹⁴⁶

I Afghanistan upprätthölls inte en av de viktigaste principerna inom COIN, nämligen *unity of command*. På den militära sidan existerade två parallella strukturer för ledning, nämligen ISAF:s och den USA-ledda operationen OEF även efter att NATO tagit över ansvaret för huvuddelen av insatsen.¹⁴⁷ Resultatet blev att flera externa aktörer agerade inom samma område med olika målsättningar och handlingsregler.¹⁴⁸ Målet för NATO var att skapa säkerhet, bygga legitimitet för den afghanska regeringen, utveckla demokratiska rättigheter, medan OEF var inriktat mot att döda eller tillfånga ta al-Qaeda-terrorister och insurgenter och detta kunde många gånger motverka varandra.¹⁴⁹

3.3.2 Moraliska faktorer

Eikenberry menar att USA-NATO blint följde en COIN-doktrin med målsättningen att bekämpa upproret taktiskt utan att ta hänsyn till den afghanska politiken eller det övergripande politiska målet för operationen. Vidare att de högsta militära befälhavarna hela tiden försökte övertyga president Karzai att denne skulle nyttja den nationella afghanska armén till att bekämpa upproret istället för att skydda lokalbefolkningen. Eikenberry skriver att en annorlunda teori måste tillämpas för att nå en lösning på konflikten där den grundläggande orsaken till problemen är en frånvaro av nationell försoning tillsammans med en ineffektiv och korrupt statsapparat. Fokus för koalitionen insats skulle ha varit att stödja president Karzai att åstadkomma en inkluderande fredsuppgörelse och byggandet av en fungerande statsapparat.¹⁵⁰

Counterinsurgency Field Manual FM 3-24 skriver att huvudmålet för en COIN-operation är att skapa legitimitet för den sittande regeringen genom en balanserad tillämpning av militära och icke-militära medel.¹⁵¹ Eikenberry menar att antagandet att ett robust och väl designat utländskt utvecklingsprogram efter ett tag skulle resultera i en legitim regim och en effektiv samt respekterad statsapparat, var helt felaktig.¹⁵²

I Afghanistan står det internationella samfundet för cirka 90 procent av statens inkomster inkluderat de nationella säkerhetsstyrkorna. Vidare är tillhandahållandet av viktiga grundläggande funktioner i samhället totalt beroende av utländska rådgivare och experter. Detta innebär att det inte är den afghanska regeringen som finansierar och tillhandahåller huvuddelen av den offentliga servicen som erbjuds. I och med detta ser det internationella samfundet dessa institutioner som icke existerande och något som måste utvecklas. Den afghanska administrationen är emot utländska försök att skapa transparanta myndigheter då det hotar deras politiska

¹⁴³ Dale. *War in Afghanistan*. 14.

¹⁴⁴ Ibid. 14.

¹⁴⁵ Ibid. 14.

¹⁴⁶ Ibid. 14.

¹⁴⁷ Jones. *Counterinsurgency in Afghanistan*. 106.

¹⁴⁸ Ibid.

¹⁴⁹ Lamb, J. Christopher, Cinnamon, Martin. "Unity of Effort". *Strategic Forum*, No. 48, October 2009, 3-4.

¹⁵⁰ Eikenberry, W. Karl. "The Limits of Counterinsurgency Doctrine in Afghanistan". *Foreign Affairs*, September/October 2013, 66.

¹⁵¹ FM 3-24, 37.

¹⁵² Eikenberry. "The limits of Counterinsurgency Doctrine in Afghanistan". 64.

makt och möjligheter till korruption. När det civila internationella samfundet försökte pressa administrationen till reformer fick denna inget stöd hos militären som hade målet att bekämpa upproret taktiskt. Militären hade resurserna och det politiska inflytande att kunna påverka president Karzai och var mer fokuserade på att vinna en taktisk seger än att genomföra politiska och ekonomiska reformer.¹⁵³

Samtidigt diagnostiserade NATO att Afghanistans problem var ett internt uppror som förstärktes av att insurgenterna hade tillgång till säkra områden i Pakistan. Som kontrast såg den afghanska administrationen problemet som militant extremism, förklätt i en nationell kontext men exporterat från Pakistan. Medan de internationella militära befälhavarna argumenterade för en kraftfull COIN-operation i Afghanistan framhöll Karzai och administrationen att huvuddelen av förstärkningarna skulle placeras i Pakistan för att bekämpa insurgenternas baser i landet. Detta innebar att den inhemska regeringen och NATO-koalitionen hade helt olika åsikter om hur operationen skulle genomföras.¹⁵⁴

Dessa två antaganden skadade NATO:s ansträngningar på olika sätt. Det skapade en spricka mellan den civila och militära delen som den afghanska administrationen kunde utnyttja. De skadade även förtroendet för det internationella samfundet hos lokalbefolkningen som inte ansågs som beskyddare utan mer som ett stöd till den svaga och korrupta Karzai-regimen.¹⁵⁵

3.3.3 Tid

Till skillnad från historiska COIN-operationer som mer var kolonialt polis arbete var NATO:s insats i Afghanistan ett ingrepp från tredje part i en konflikt för att ge stöd till endera parten.¹⁵⁶ Jones pekar på i sin rapport *Counterinsurgency in Afghanistan* att en undersökning av alla uppror sedan 1945 visar att framgångsrika COIN-operationer tagit i genomsnitt 14 år att genomföra.¹⁵⁷ Denna tidsfaktor gör att utländska trupper speciellt i stridande funktioner troligtvis inte kommer att finnas på plats hela tiden utan det är upp till de inhemska säkerhetsstyrkorna att fortsätta och avsluta bekämpningen av upproret efter att stödet upphört.¹⁵⁸ Detta tillsammans med att det i ett tidigt skede inte finns inhemska säkerhetsstyrkor skapar en risk att regeringen blir beroende av utländska styrkor för att upprätthålla säkerheten och därmed betraktas som mindre legitim av lokalbefolkningen.¹⁵⁹

Utbildning och träning av de afghanska säkerhetsstyrkorna påbörjades 2002 med att USA fick huvudansvaret för armén samt Tyskland för polisen och 2009 övertog NATO ansvaret för båda organisationerna.¹⁶⁰ Utmaningen för NATO var att säkerhetsstyrkorna präglades av omfattande deserteringar, droganvändning, analfabetism, korruption och svårigheter att kunna agera utan koalitionen stöd. För arméns del kunde detta till stor del kompenseras av att oper-

¹⁵³ Eikenberry. "The Limits of Counterinsurgency Doctrine in Afghanistan". 66-67.

¹⁵⁴ Ibid. 68-69.

¹⁵⁵ Ibid. 67-68.

¹⁵⁶ Ucko och Egnell. *Counterinsurgency in Crisis*. 3-4.

¹⁵⁷ Jones. *Counterinsurgency in Afghanistan*. 10.

¹⁵⁸ Hosmer, T. Stephen. *The Army's role in Counterinsurgency and insurgency*. Santa Monica: RAND Corporation, 1990, 30-31.

¹⁵⁹ Boyea Keith. *Counterinsurgency in Afghanistan: An Assessment*. Uppsats Georgetown University, 2011, 25. Hämtad från Internet 2015-12-20.

https://repository.library.georgetown.edu/bitstream/handle/10822/558087/Boyea_georgetown_0076M_11462.pdf?sequence=1

¹⁶⁰ Jones. *Counterinsurgency in Afghanistan*. s. 68-69, 70-71; Rynning. *NATO in Afghanistan*. 59-60.

ationerna genomförades med stöd av mentorer och oftast i samverkan med NATO-förband.¹⁶¹

Den afghanska Nationella Polisen (ANP) fick däremot ofta bara en grundläggande utbildning på ett par veckor innan de skickades tillbaka till sina städer och byar utan uppföljning. Detta gjorde poliskåren mer mottaglig för påverkan från insurgenter samt lokala krigsherrar och ibland var polisen mer lojal mot dessa än mot centralregeringen. Inom ramen för en COIN-operation är den lokala polisen ett viktigt verktyg för att skapa säkerhet då den är grupperad över ytan och har den dagliga kontakten med lokalbefolkningen. Finns inte denna komponent kommer befolkningen känna sig osäker och undvika att samarbeta.¹⁶²

Dessa brister inom säkerhetsstyrkorna tillsammans med krigsherrarnas inflytande, inblandning i droghandel med omfattande korruption som följd samt ett ineffektivt rättssystem har gjort att centralregeringen haft svårt att styra Afghanistan effektivt och tappat befolkningens förtroende.¹⁶³

3.3.4 Rum

NATO:s *counterinsurgency*-operation har på grund av ISAF:s mandat i stort sätt endast genomförts inne i själva Afghanistan. Detta har medfört att rummet som NATO har kunnat agera inom har varit begränsat. Efter störtandet av talibanerna 2001 flydde dessa över gränsen till främst Pakistan och byggde upp nya baser i gränsområdet till Afghanistan. Denna möjlighet att kunna verka från ett säkert område tillsammans med stöd från utländska jihadist-rörelser var en av de starkaste orsakerna till att upproret kunde komma tillbaka 2002 och sedan bara kunnat fortsätta att växa.¹⁶⁴

Stödet från Pakistan bestod av två viktiga komponenter nämligen assistans från myndigheter och möjlighet att kunna röra sig relativt fritt i landet. Den pakistanska underrättelsetjänsten (ISI) och andra militära myndigheter gav logistiskt stöd, träning och finansiellt stöd till olika talibanska grupperingar. Det förekom också att ISI vidarebefordrade underrättelser om ISAF:s och afghanska styrkors trupprörelser som påverkade operationer inne i Afghanistan negativt. Samtidigt gjorde flera pakistanska politiker som var pro-talibanska uttalanden som uppmuntade till jihad mot USA och den afghanska regeringen.¹⁶⁵

Detta stöd tillsammans med att talibanerna och andra grupper kunde röra sig relativt fritt i landet gjorde att dessa kunde transportera vapen, ammunition och annan materiel in i Afghanistan med logistiskt stöd från Pakistan. Landet har många afghanska flyktingläger där upprorsgrupperna fritt kunde rekrytera anhängare och speciellt självmordsbombare. Gränsområdet nyttjades också som utgångsgruppering för offensiva operationer mot ISAF och afghanska säkerhetsstyrkor inne i Afghanistan.¹⁶⁶

En annan källa som understödde upproret i Afghanistan var det internationella jihadist-nätverket vilket gjorde att talibanerna och andra grupper kunde genomföra mer avancerade attacker mot ISAF och afghanska säkerhetsstyrkor. Stödet kom från flera olika håll, bland annat al-Qaida. Detta nätverk spelade en avgörande roll som multiplikator på den taktiska, ope-

¹⁶¹ Jones. *Counterinsurgency in Afghanistan*. 71.

¹⁶² Ibid. 72.

¹⁶³ Ibid. 78-79.

¹⁶⁴ Ibid. 53, 118.

¹⁶⁵ Ibid. 54, 56-57.

¹⁶⁶ Ibid. 57-58.

rativa och strategiska nivån för flera olika grupper med träning och utbildning speciellt i att konstruera avancerade *Improvised Explosive Device* (IED) och nyttjandet av självmordsbomber. Afghanska upprorsgrupper fick även finansiellt stöd i form av den insamlade muslimska skatten *zakat* från olika organisationer och länder runt om i den muslimska världen. Slutligen kom en hel del finansiering från rika muslimska affärsmän i Gulf staterna och Saudiarabien.¹⁶⁷

En del taliban-grupperingar innehöll även al-Qaida-medlemmar eller andra arabiska krigare som nyttjade och lärde ut taktik och metodik som hade utvecklats i länder som Irak och Tjetjenien.¹⁶⁸

Även Iran var involverad i stödet till talibanerna och andra grupper i form av vapen, pengar och utbildning. Iran hade goda relationer med den nya afghanska regeringen men var beredd på att underminera USA:s position om relationerna mellan länderna skulle försämrats kopplat till landets kärnenergi program.¹⁶⁹

3.3.5 Slutsatser

Analysen har visat att om en COIN-operation ska genomföras av en koalition måste det finnas en gemensam målsättning för insatsen, hur dessa mål ska uppnås samt förståelse för vilka faktorer som ligger bakom konflikten. Finns inte detta kommer troligtvis inte de internationella aktörerna i koalitionen vilja avdela ekonomiska medel, personella och materiella resurser samt tålamod över tid för att nå framgång. Christopher Griffin visar i sin artikel "From Limited War to Limited Victory" att när kriget tog fart 2006 fanns inte förståelsen eller den politiska viljan inom koalitionen länder för behovet av förstärkningar för att kunna möta upproret.¹⁷⁰ Detta medförde att ISAF inte hade tillräckligt med styrkor för att kunna skära av insurgenternas infiltrationsrutter från Pakistan och isolera upproret och enligt Griffin kulminerade därmed NATO redan 2006.¹⁷¹ Denna möjlighet att kunna gruppera i säkra områden tillsammans med stödet från utländska jihadist-rörelser har gjort att kriget kunnat fortsätta och växa i omfattning.

För att kunna nå säkerhet och förtroende hos lokalbefolkningen måste det finnas en balans mellan de tre sektorerna säkerhet, politik och ekonomi-utveckling. Vid upprättandet och antagandet av den gemensamma visionen för Afghanistan vid Bukarest-toppmötet 2008 blev militären den dominerande och styrande aktören vid implementeringen av *counterinsurgency*-strategin. Denna dominans tillsammans med förstärkningarna och utebliven motsvarighet på den civila sidan medförde att den militära komponenten blev styrande även inom sektorerna politik och ekonomi-utveckling, vilket Eikenberry visar i sin artikel. Målet för de militära befälhavarna var att vinna en taktisk seger mot upproret och sektorerna politik och utveckling fick stå tillbaka.¹⁷² Även Lillian Figg-Franzoi belyser i sin artikel "Learning How Not to Scare People" att det militära instrumentet bara är en del i operationens genomförande och precis lika viktiga är sektorerna politik och ekonomi-utveckling.¹⁷³ Figg-Franzoi menar att

¹⁶⁷ Jones. *Counterinsurgency in Afghanistan*. 61-62.

¹⁶⁸ Ibid. 62.

¹⁶⁹ Ibid. 60-61.

¹⁷⁰ Griffin. "From Limited War to Limited Victory". 461.

¹⁷¹ Ibid.

¹⁷² Eikenberry. "The limits of Counterinsurgency Doctrine in Afghanistan". 66, 68.

¹⁷³ Figg-Franzoi, Lillian. "Learning How Not to Scare People". Artikel E-International Relations. Hämtad från Internet 2015-12-20. <http://www.e-ir.info/2015/02/learning-how-not-to-scare-people-the-paradox-of-counterinsurgency/>

politik och ekonomi-utveckling inte är en del av *counterinsurgency* utan denna är en taktik som kompletterar de två första sektorerna och bör därför inte dominera.¹⁷⁴

När ISAF-operationen övergick till RSM efter 13 år var konflikten fortfarande pågående och de afghanska säkerhetsstyrkorna tog över ansvaret. Detta gör att tidig utbildning och träning av de inhemska säkerhetsstyrkorna är mycket viktigt. Dels för att stärka legitimiteten hos den inhemska regeringen, dels för att eventuellt kunna fortsätta bekämpa upproret när det utländska stödet försvinner. I Afghanistan satsades stora resurser på att utbilda den nationella armén och mentorera densamma ute på operationer. Lika stora resurser och uppföljning satsades inte på den nationella polisen som kom att lida av korrruption, inflytande från krigsherrar och insurgenter. Som Sepp Kalver visar i sin artikel ”Best practices in Counterinsurgency” är en effektiv polisstyrka det bästa vapnet i en COIN-operation för att skydda lokalbefolkningen.¹⁷⁵ Polisen är gränsytan mellan myndigheterna och befolkningen och har därmed bäst möjlighet att öka statens legitimitet och erhålla underrättelser.¹⁷⁶ Detta gör att polisen måste inta en ledande roll i en COIN-operation för att skapa säkerhet med militären som stöd.¹⁷⁷ Slutsatsen blir att minst lika mycket resurser om inte mer måste satsas på att bygga en effektiv polisorganisation som den militära.

4. Diskussion och avslutning

Syftet med undersökningen var att försöka tydliggöra innebörden av, och få en ökad förståelse för fenomenet kulmination i en COIN-kontext. Uppsatsen har utgått från en kvalitativ ansats som med stöd av ett framtaget teoretiskt ramverk applicerats på två fall, nämligen Frankrikes krig i Algeriet 1954-1962 och NATO:s ISAF-operation i Afghanistan. Grund för undersökningen har varit följande specifika frågeställning:

- *Hur kan begreppet kulmination förstås i en COIN-kontext?*

För att underlätta besvarandet av den specifika frågeställningen användes två stödfrågor i undersökningen:

1. Vad karaktäriserar begreppet kulmination i en militär kontext?
(Svarades på i kapitel 2)
2. Vad karaktäriserar en COIN-strategi?
(Svarades på i kapitel 3)

När de fyra teoretikerna studerades framkom det att samtliga framhöll de grundläggande faktorerna styrka, tid och rum som bakomliggande orsaker till att fenomenet kulmination uppstår. Det teoretiska ramverket som togs fram var en syntes av militärteoretikernas syn på fenomenet kulmination och bestod av fyra faktorer nämligen fysiska och moraliska faktorer samt tid och rum.

Resultatet av undersökningen visar att kulmination är relevant och tillämpligt i en COIN-operation och att de grundläggande faktorerna fortfarande är bakomliggande orsaker till att

¹⁷⁴ Figg-Franzoi. ”Learning How Not to Scare People”

¹⁷⁵ Sepp, I. Kalev. ”Best Practices in Counterinsurgency”. *Military Review*, May-June 2005, 10.

¹⁷⁶ Ibid.

¹⁷⁷ Ibid.

fenomenet uppstår. Vidare visar resultatet att innehållet i dessa faktorer inte bara kan ses i en militär kontext utan betydligt bredare. De faktorer som idag påverkar om kulmination uppkommer är betydligt fler och mer svårförutsägbara vilket gör appliceringen av fenomenet mer komplext. Resultatet påvisar även att i denna typ av operationer kan handlingar som utförs på den taktiska nivån få katastrofallyska konsekvenser på den strategiska. Som det historiska fallet visade att FLN inte uppnådde sina mål taktiskt och militärt men vann politiskt och strategiskt på grund av att Franska armén inte kunde se de strategiska implikationerna av sitt uppträdande.¹⁷⁸ Höga befälhavare måste tillse att det råder synergi mellan den taktiska, operativa och strategiska nivån annars finns risk för att kulmination kan uppstå.

En befälhavare och hans stab kan inte bara hantera det militära maktmedlet inom säkerhetssektorn utan även sektorerna politik och ekonomi-utveckling måste ingå i den operativa designen och vara precis lika viktiga. I grunden för denna typ av operation gäller fortfarande det som Clausewitz observerade:

No one starts a war – or rather, no one in his senses ought to do so – without first being clear in his mind by what he intends to achieve by that war and how he intends to conduct it. The former is its political purpose; the latter its operational objective.¹⁷⁹

Då det är politiker som inleder konflikter är det lika viktigt om det är ett enskilt land eller en koalition som NATO att det finns en politisk förståelse för naturen hos denna typ av konflikt och en vilja att avdela tillräckligt med tid och resurser för att uppnå målet. I det historiska fallet var det en brist på soldater och att franska politiker och militärer inte förstod varför den algeriska befolkningen revolterade som bidrog till att upproret kunde sprida sig under 1954-1955. När Frankrike hade förstärkningar på plats och med hårda medel kunde trycka tillbaka FLN 1957-60 hade troligtvis fransmännen redan förlorat lokalbefolkningens förtroende. De hårda medlen som nyttjades påverkade den politiska och militära sammanhållningen, nationell och internationell legitimitet och framförallt lokalbefolkningens förtroende.¹⁸⁰ Detta visar på hur viktiga de moraliska faktorerna är och om de missbrukas kan kulmination uppstå. I framtida *counterinsurgency* insatser måste både politiska och militära befälhavare ge klara etiska styrningar om vad som är tillåtet till militära enheter som slås i en stressig och oklar taktisk miljö.

Inledningsvis fanns i Afghanistan det för lite ISAF-soldater på plats, vilket gjorde att insurgenterna sakta kunde sprida sig över landet och ta ett grepp om befolkningen. När sedan upproret tog fart 2006 fanns inte den politiska viljan att skicka resurser för att skära av insurgenternas baser i Pakistan från lokalbefolkningen i Afghanistan med det troliga resultatet att NATO-koalitionen tappade en stor del av befolkningens förtroende och kulminationspunkten inträffade redan 2006.¹⁸¹ Exemplet visar på vikten av att viljan finns att ställa de fysiska resurserna till förfogande för att uppnå de politiska målen för en operation för att undvika kulmination.

En COIN-operation måste hela tiden vara politiskt styrd så att samtliga sektorer säkerhet, politik och ekonomisk-utveckling, drivs fram parallellt och de politiska målen för operationen

¹⁷⁸ DiMarco. "Losing the Moral Compass". 75.

¹⁷⁹ Clausewitz, von, Carl. *On War*. New Jersey: Princeton University Press, 1976, 579.

¹⁸⁰ DiMarco. "Losing the Moral Compass". 75.

¹⁸¹ Griffin. "From Limited War to Limited Victory". 446.

uppnås. Som analysen har visat blev militären i båda fallen dominerande och hade det primära målet att vinna en taktisk seger över insurgenterna vilket innebar att bägge operationerna blev obalanserade. I Algeriet var alla medel tillåtna för de franska säkerhetsstyrkorna inklusive övervåld, omflyttning av befolkningen och tortyr för att nå en militär seger. Detta medförde en omfattande kritik både i omvärlden och i själva Frankrike som bidrog starkt till att landet lämnade Algeriet. Även i Afghanistan var militären främst inriktad på att vinna en taktisk seger mot insurgenterna och därefter skulle politisk och ekonomisk utveckling följa. Detta medförde att de militära befälhavarna inte stödde de civila myndigheterna som ville genomföra reformer och bygga upp de inhemska institutionerna för att öka den afghanska regeringens legitimitet. Resultatet blev troligtvis att förtroendet för det internationella samfundet och den afghanska regeringens legitimitet urholkades hos lokalbefolkningen då den militära insatsen inte följdes av motsvarande politiska och ekonomiska utveckling. I och med denna urholkning av förtroendet ökar risk för att kulmination kan uppstå.

Jones visar i sin rapport *Counterinsurgency in Afghanistan* att cirka 14 år eller mer behövs för att avsluta en framgångsrik COIN-operation.¹⁸² Denna tidsfaktor spelar troligtvis in i hur länge den politiska viljan och hemma-opinionen orkar hålla ut speciellt när interveneringen sker i ett tredje land som i det moderna fallet. Detta gör att utbildning och träning av de inhemska säkerhetsstyrkorna ur två aspekter är otroligt viktigt. Dels för att minska beroendet av utländska trupper och därmed öka legitimiteten för den inhemska regeringen. Dels för att risken är stor att operationen misslyckas om det inte finns välutbildade inhemska säkerhetsstyrkor som kan fortsätta kampen i händelse av att de utländska styrkorna måste dras tillbaka innan konflikten är avslutad. Som Afghanistan-fallet visar måste denna satsning ske både vad gäller de militära och de polisiära styrkorna.

Vidare visar analysen i bägge fallen att rummet troligtvis inte går att isolera endast till själva operationens geografiska område. Frankrike lyckades isolera upproret till själva Algeriet genom byggandet av barriärerna mot grannländerna och genom att bekämpa de grupper som fanns i landet. Dock kunde FLN genom att påvisa nyttjande av övervåld och tortyr hos den franska militären skapa uppmärksamhet för sin sak i Frankrike men även internationalisera konflikten. Denna snabba utvidgning av rummet var det franska etablissemangen inte berett på och hade inga motmedel mot den massiva interna kritiken i Frankrike och internationellt vilket bidrog till att landet kulminerade och övergav Algeriet. I Afghanistan var ISAF via mandatet begränsat till det afghanska territoriet. När talibanerna och andra grupper etablerade sig i grannländerna och huvudsakligen i Pakistan samt erhöll stöd från internationella jihadist-rörelser vidgades rummet och blev internationellt. NATO och främst USA försökte lösa detta genom bistånd och samtal med grannländerna samt de länder i främst Mellan-östern som gav stöd till upprorets olika grupperingar, men utan större framgång. Båda fallen visar att vid genomförandet av en stor COIN-operation är rummet troligtvis globalt och påverkar uppkomsten av kulmination.

Sammanfattningsvis visar undersökningen att fenomenet kulmination fortfarande är relevant och tillämbart i en COIN-kontext. Den teoretiska grunden gäller fortfarande men för att kunna förstå fenomenet i en *counterinsurgency*-operation måste begreppet ses i en bredare kontext än enbart den militära. De faktorer som påverkar om fenomenet uppkommer är betydligt fler och mer svåröversägligt vilket gör appliceringen av mer komplex. För att motverka att nå kulmination i en COIN-operation bör den vara politiskt styrd med nära civil-militär samverkan. Vidare att de tre sektorerna militär, politisk och ekonomisk/utveckling måste över

¹⁸² Jones. *Counterinsurgency in Afghanistan*. 10.

tiden vara en integrerad del av den operativa designen. Alla tre sektorerna är lika viktiga och måste utvecklas parallellt för att uppnå de politiska målen för operationen. Målet är inte bara att bekämpa upproret militärt utan primärt är att skapa legitimitet för den lokala regeringen och vinna lokalbefolkningens förtroende. För att lyckas med detta måste sektorerna nyttjas tillsammans och parallellt. Blir en sektor dominerande som bägge fallen visar finns risk att operationen blir obalanserad. Denna obalans skulle kunna på ett avgörande sätt påverka operationen på ett negativt sätt och påskynda att kulmination på den egna sidan uppstår.

4.1 Förslag på fortsatt forskning

Syftet med denna uppsats var att försöka öka förståelsen för fenomenet kulmination i en COIN-kontext. Detta har gjorts genom att analysera två stycken fall med stöd av ett teoretiskt ramverk. Fallen valdes med så stor inbördes variation som möjligt för att kunna få en så bred förståelse som möjligt. För att ytterligare öka förståelsen för kulmination inom ramen för COIN skulle en undersökning av en lyckad och en misslyckad *counterinsurgency*-operation kunna genomföras. Frankrikes krig i Algeriet 1954-62 skulle kunna utgöra en misslyckad insats medan den Britiska interventionen i Malaya 1948-60 en lyckad operation. Fördelen är att de ligger nära varandra i tiden och båda länderna byggde sina COIN-principer på erfarenheter från strider i respektive kolonier. En annan aspekt för att öka förståelsen av kulmination i en COIN-kontext skulle kunna vara att undersöka hur fenomenet påverkas när det tillämpas i ett uppror i en mer västerländsk miljö exempelvis Nordirland.

Ett annat förslag på forskning inom ramen för COIN-operationers komplexitet som inte denna undersökning har behandlat är motståndaren. Om en motståndare uppträder dolt och irreguljärt i sin krigföring kan också möjligheten att påverka dennes förmåga att uppnå kulmination bli svår att identifiera och att planera för. Frågan är om en irreguljär motståndare överhuvudtaget kan fås att uppnå kulmination?

5. Litteratur- och referensförteckning

5.1 Litteratur

Alexander, S. Martin, Keiger, J.F.V. red. *France and the Algerian War 1954-62*, (London: Frank Cass, 2002).

Alexander, S. Martin, Evans, Martin, Keiger, J.F.V. *The Algerian war and the French Army, 1954-62*, (New York: Palgrave MacMillan Ltd, 2002).

Auerswald, P. David, Saideman, M. Stephen, *NATO in Afghanistan: Fighting Together, Fighting Alone*, (New Jersey: Princeton University Press, 2014).

Bjereld, Ulf, Demker, Marie, Hinnfors, Jonas, *Varför vetenskap?*, 3 uppl. (Lund: Studentlitteratur, 2009).

Clausewitz, von, Carl, *Om kriget*, (Stockholm: Bonnier Fakta, 1991).

Clausewitz, von, Carl, *On War*, (New Jersey: Princeton University Press, 1976).

Namn: Mårten Mölgård
Kurs: HSU9

datum
2016-01-18

Esaiasson, Peter, Giljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Wängnerud, Lena, *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, (Stockholm: Nordstedts Juridik AB, 2002).

Evans, Martin, *Algeria – France´s Undeclared War* (Oxford: Oxford University Press, 2012).

Galula, David, *Counterinsurgency Warfare – Theory and Practice*, 2 uppl. (Westport: Praeger Security International, 2006).

Kelly, G. Armstrong, *Lost Soldiers: The French Army and Empire in Crisis 1947-1962*, (Cambridge: Massachusetts Institute of Technology, 1965).

Handel, I. Michael, *Masters of War: Classical Strategic Thought*, 3 uppl. (London: Frank Cass, 2001).

Handel, I. Michael, Red. *Clausewitz and modern strategy*, (Abingdon: Frank Cass, 2004).

Heggoy, A. Andrew, *Insurgency and Counterinsurgency in Algeria*, (Bloomington: Indiana University Press, 1972).

Horne, Alistair, *A Savage War of Peace – Algeria 1954-1962*, 4 uppl. (New York: New York Review of Books, 2006).

Kilcullen, David, *The Accidental Guerrilla*, (Oxford: Oxford University Press, 2009).

Kress, Moshe, *Operational Logistics: The Art and Science of Sustaining Military Operations*, (London: Kluwer Academic Publishers, 2002).

O´Ballance, Edgar, *The Algerian Insurrection 1954-1962*, (London: Faber and Faber, 1967).

Ucko, H. David och Egnell Robert, *Counterinsurgency in Crisis*, (New York: Columbia University Press, 2013).

Rynning, Sten, *NATO in Afghanistan: The Liberal Disconnect*, (Stanford: Stanford University Press, 2012).

Stora, Benjamin, *Algeria 1830-2000 – A Short History*, (New York: Cornell University Press, 2001).

The U.S Army & Marine Corps FM 3-24, *Counterinsurgency Field Manual*, (Chicago: The University of Chicago Press, 2007).

Thuren, Torsten, *Källkritik*, 3 uppl. (Stockholm: Liber AB, 2013).

Vego, Milan, *Joint Operational Warfare: Theory and Practice*, 2 uppl. (Newport: U.S. Naval War College, 2009).

5.2 Rapporter, artiklar, andra källor

Boyea, Keith, *Counterinsurgency in Afghanistan*, uppsats vid Georgetown University Washington D.C, November 2011. Hämtad från Internet 2015-12-20.

https://repository.library.georgetown.edu/bitstream/handle/10822/558087/boyea_georgetown_0076M_11462.pdf?sequence=1

Cassidy, M. Robert. "The Saliency of Military Culture: The British Army and Counterinsurgency", *Military Review*, May-June 2005, 53-59.

Dale, Catherine, *War in Afghanistan: Strategy, Military Operations, and Issues for Congress*, (Congressional Research Service: Report for Congress, January 2009).

DiMarco, Lou, "Losing the Moral Compass: Torture and Guerre Révolutionnaire in the Algerian War", *Parameters*, vol. 36, no. 2, summer 2006, s. 63-76.

Eikenberry, W. Karl, "The Limits of Counterinsurgency Doctrine in Afghanistan – the other side of the COIN", *Foreign Affairs*, September/October 2013, s. 59-74.

Garfield, Andrew, *Succeeding in Phase IV: British Perspectives on the U.S. Effort to stabilize and Reconstruct Iraq*, (Philadelphia: Foreign Policy Research Institute, 2006).

Griffin, Christopher, (2014), "From Limited War to Limited Victory: Clausewitz and Allied Strategy in Afghanistan", *Contemporary Security Policy*, 35:3, s. 446-467.

Hosmer T. Stephen, *The Army's Role in Counterinsurgency and Insurgency*, (Santa Monica: Rand Corporation, 1990).

Jones, David, Martin & Smith, M. L. R. (2010). "Whose Hearts and Whose Minds? The Curious Case of Global Counter-Insurgency", *Journal of Strategic Studies*, 33:1, s. 81-121.

Jones, G. Seth, *Counterinsurgency in Afghanistan*, (Santa Monica: Rand Corporation, 2008).

Kilcullen, David, (2006), "Counter-insurgency Redux", *Survival: Global Politics and Strategy*, 48:4, s. 111-130.

Kinross, Stuart, (2004), "Clausewitz and Low-Intensity Conflict", *Journal of Strategic Studies*, 27:1, s. 35-48.

Lamb, J. Christopher, Cinnamond, Martin, "Unity of Effort: Key to Success in Afghanistan", *Strategic Forum*, No. 248, October 2009.

Mårtensson, Christer. *Kulminationspunkt främst en logistikers ansvar?* (Försvvarshögskolan: kandidat uppsats, 2006-06-19).

Sepp, I. Kalev, "Best Practices in Counterinsurgency", *Military Review*, May-June 2005, s. 8-12.

Namn: Mårten Mölgård
Kurs: HSU9

datum
2016-01-18

Tarn, D. Warren, "ISAF and Afghanistan: The Impact of Failure on NATO's Future", *Joint Forces Quarterly*, issue 59, 4 quarter 2010.

5.3 Elektroniska källor

Figg-Franzoi, Lillian, "Learning How not to Scare People: The Paradox of Counterinsurgency", artikel *E-International Relations* 2015-02-20. Hämtad från Internet 2015-12-17.

<http://www.e-ir.info/2015/02/learning-how-not-to-scare-people-the-paradox-of-counterinsurgency>

Kilcullen, David, *Three Pillars of Counterinsurgency*, framfört vid U.S. Government Counterinsurgency Conference Washington D.C., 28 September 2006. Hämtad från Internet 2014-04-17. http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/uscoin/3pillars_of_counterinsurgency.pdf

NATO:s hemsida. Hämtad från Internet 2015-12-15.

http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_69366.htm

Nationalencyklopedin 2014. Hämtad från Internet 2014-04-27.

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/nationalencyklopedin>

Pappila, Ove, (2010-07-09). *Begreppet kulmination – från Clausewitz till moderna doktriner*. inträdesanförande i KKrVA avd. I den 9 juli 2010. Hämtad 2015-11-02 från Internet:

http://www.kkrva.se/wp-content/uploads/Artiklar/113/kkrvaht_3_2011_6.pdf